

СТАВРОПОЛИИН ХИЗААР. Невинномысска химическэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ зорюулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ предприятиин бүхы участогуудай коллективүүд ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлнэ. Химическэ зүйлнүүдые шэнжэлхэ хэрэгтэ фотолаборатори ехэ үүргэ дүүргэдэг. Зураг дээрэ: техник-лаборантнууд Любовь Пичужкина, Иван Адоньев фотолаборатори соо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗАВОДОЙ ҮШӨӨ НЭГЭ БАЙШАН

МОСКВА, (ТАСС-ай корр.). Лихачевой нэрэмжэтэ автомобиль бүтээдэг заводой дэргэдэ томо барилганууд хэгдэжэ байна. Энэмнай совет автомобиль бүтээгшэдэй лабораторинууд болон зургаануудай томо байшан бодхоогдожо байна гээшэ.

Архитекторнууд П. Зиновьев, А. Косинский, Л. Соколов болон инженер-конструктор Д. Катагощин гэгшэд тус байшангай проект зохёогоо. Энэ байшангай гадаа дүрсэнь яһала өөрсэ гоё юм. Түрүүшын хоёр дабхарынь бүхыдөө шахуу шэлээр хэгдэһэн арба нэгэн дабхар байшангай һууринь боложо үгэнэ.

Эндэнь олон тоото лабораторинууд, главна конструкторой һууха таһаг, проектнэ зургаанууд, заводой дирекци байдаг. Машинануудай шэнэ модельнүүдые зохёон байгуулаад туршаха цех, автомобильнуудай музей мүн лэ бага бэшэ талмай эзэлхэ. Совет засагай үедэ энэ заводто бүтээгдэһэн бүхы автомобильнууд тус музей соо хадагалагдаха байна.

Совет орон боторнай

РЕАКТИВНА ВЕНТИЛЯТОР

КРИВОЙ РОГ, (ТАСС-ай корр.). Шэхэ дүлиирмэ тэһэрэлгэ боложо, тооһон, шулуунай тоброг тэнгэри өөдэ дэгдэн гарана. Түмэрэй руда абадаг газарта ажаллагшад арба — арбан табан часай туршада тооһо, газай түнахыень хүлеэхэ баатай болодог һэн. Харин тиихэдэ имагтал нэгэ часай турша соо мянга хахад тонно түмэрэй руда абажа болохо байгаа.

Криворожско горнорудна институдай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд бассейн соогоо түрүүшынхеэ өөрсэ һонин реактивна вентилятор ухаалан зохёогоо.

Тэһэрэлгын һүүлдэ уһанай холисотой халуун агаар айхабтар хүсэтэйгөөр тооһо руу үлеэгдэнэ. Энэнь оройдоо часай турша соо үргэлжэлнэ.

Юрын лэ реактивна самолёдой хуушарһан двигатель энэ вентиляторто хэрэглэгдэдэг. Тиигээд энэ вентилятор түмэр замай платформо дээрэ тодхогдодог. Ракетэдэ адлишуу энэ түхеэрэлгые гансахан хүн жолоодожо байдаг.

Энэ реактивна вентиляторые бусадшье хүдэлмэридэ хэрэглэжэ боломоор.

АРМЕНИИН ХУУШАНАЙ НОМУУД ОРОД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ХЭБЛЭГДЭНЭ

Матенадаранда хадагалагдадаг Армениин урданай гар бэшэгүүд совет болон хари гүрэнүүдэй эрдэмтэдые ехээр һонирхуулдаг. Тэрэнэй олонхинь научна, ойлгууламжын ехэ удха шанартай юм. Урданай зохёолнуудые олон тоото уншагшадтай танилсуулха зорилготойгоор Матенадаранда оршуулгын тусхай сектор байгуулагдаа.

«Житие Маштоца»—авторынь Корюн—V зуун жэл; «Толкование «Категорий» Аристотеля» —VI зуун жэл, авторынь мэдэгдээгүй, «Космография», авторынь Ананий Шитакаци—VII зуун жэл болон бусад зохёолнууд ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, хэблэн гаргагдаа.

Эд. Мелик-Нубаров.
АПН-эй корреспондент.

МОСКВА. Композитор Дмитрий Кабалевскиин «Реквиемэй», Роберт Рождественскиин поэмын аялга П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ консерваториин Ехэ зал соо үнгэрэгшэ жэлэй февральда анха түрүүн зэдэлээ һэн. Хоорто, солистнуудта болон оркестртэ зорюулагдажа бэшэгдэһэн энэ зохёол үнгэрһэн дайнай хүн зондо ямар ехэ гашуудал үзүүлһэн, мүн совет арадай баатаршалга тухай хөөрэнэ. «Реквием» хадаа дайнай һүртэ муухай аюул, наһа бараһан баатарнууд тухай мартахагүйе уряална, эб найрамдалай, зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ дуудана. Энэ зохёолой түлөө Д. Б. Кабалевскиин, Р. И. Рождественскиин кандидатуранууд Ленинскэ шанда зууршалагданхай. Зураг дээрэ: Дмитрий Кабалевский, Роберт Рождественский.

ТАСС-ай фотохронико.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 28 (10396) | 1964 оной февралиин 2, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Илагшадта—Улаан шуг

Росси Федерациин автономито республикануудай, хизаар болон областьнуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хараа. 1963 ондо ороо һото ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряажа абаха, ороо һо таряа бүри ехээр хуряаха, гүрэндэ худалдаха, мүн мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абадаг, бэлдэдэг болохо мүрысөөнэй дүн игэжэ гаргагдаа бшуу.

Ороо һото ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха, ороо һо таряа бүхы дээрээ бүри ехэдхэхэ, гүрэндэ ороо һо таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ мүрысөөндэ Краснодарай, Ставрополиин хизаар, Саратовска, Эрхүүгэй область, Хальмагай, АССР илаба гээд тодоруулагдаа.

Краснодарай, Ставрополиин хизаарта, Эрхүүгэй областьдо Хальмагай АССР-тэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугууд үгтэхэ, тус бүридэнь 15 мянган түхэригэй шагнал барюулагдаха болобо. Тиихэдэ Саратовска областьдо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг үлөөжэ, 15 мянган түхэригэй мүнгэн шан үгтэхэ байна.

Гүрэндэ ороо һо таряа худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө Куйбышевска, Свердловско, Шэтын областьнуудта, Дагестанай, Буряадай автономито республикануудта мүн лэ тус бүридэнь 5 мянган түхэригэй шан барюулагдахань.

Мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абаха, бэлдэхэ мүрысөөндэ илажа гарагшад гэбэл:

Баруун-хойто экономическа районой Волгоградска область;
Түбэй экономическа районой Ярославска область;
Поволжиин экономическа районой Астраханска область;
Алас-Дурна зүгэй экономическа районой Сахалинска область.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугууд, тус бүридэнь 10 мянган түхэригэй мүнгэн шан эдэ областьнуудта үгтэхэ болобо.

Мүн Архангельска, Камчатска областьнуудта тус бүхэндэнь 5 мянган түхэригэй мүнгэн шан барюулагдахань.

«Сельская жизнь» газетэһээ.

Сагаан нууртаа СУУРХАГША

ГАЗАА ҮШӨӨЛ бүрэнхы зандаа. Зүүн тээ огторгойн хаяала нэгэ бишыхан одон һүлэмхишэг туяагаар гэрэлтэнэ.

Энэ үедэ хэнэйшьеб ула дороһоо саһанай шаршаганаха абяан түлөөнэй һонор сууряанда элитэнээр соностоно. Эртэлжэ бодоһон һаалишан Долгор нойрһоо униа хада сэлмэжэ, хүнгэн солбон болонхой, дулаанаар хубсалаад, яаралтай алхалан, малайнгаа байрада оробо. Үнеэдынь эзеэ таняад үүгэнэлдэнэ. Долгор үбүүдтаа үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэн һарижа, шалгажа үзэнэ. Тэдэнэй олонхинь тугаллаха ойртоо бшуу.

Уданшьегүй һаалишад үрдилдэһэн юумэдэл хойно хойноһоо зүбарилдан ерэбэ. Тэдэнэй хэхэ ажалшье ехэ ааб даа. Һолоомо хэршэжэ, ууралаар дэбтээгээд, тэлхэ тарянанай зүйлтэй худхажа урдууг хэхэ, үнеэдээ һааха, байрыень сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ юу хэрэгдэхэ һэм. Теэд үдэр бүри хэжэ байдаг ажал ха юм.

Долгорой үнеэдээ эдеэлүүлхэ, һааха забһартань хэдэн үгэ хөөрэлдэжэ үрдибэб.

—Үнеэдые тон зүбөөр эдеэлүүлжэ, саг соонь уһалха гээшэ эгээл шухала байна. Тэрээнэйнгээл зэргээр һү шэмэнь гарана бшуу. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ үнеэнэй тус бүридэ үдэрэй 4 килограмм буйлуулһан һолоомо, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 150 грамм талханай зүйл, 4 килограмм үбһэ, горитой силос эдюулдэгби. Бүлеэн уһаар ходо уһалнабди,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

—Үнеэн бүриһөө үдэрэй хэды шэнээн һүн абтанаб?

—Дунда зэргээр лэ 6—7 литр болоно. Үбэлдөө үнеэн бүриһөө сүүдхын хахад пүүд һү һааха гэжэ оролдонол гээшэбди,—гэнэ Долгор.

—Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө хэды литр һү абаа һэмта?

—Ехэ бираашьегүйб. 1623 килограмм болоо һэн даа.

Тэрэ намтай удаан хөөрэлдэхэ сүлөөгүй, тула, яаралтай ажалаа хэжэ оробо. Би Долгор Базаровнагай намтар, ажабайдал тухайнь бага зэргэ мэдэхэ хүм. Долгор Тугултурова юрын һаалишан эхэнэрнүүдэйл нэгэн байха. Хэдэн олон жэлдэ мал ажалда хүдэлжэ, хэһэн юумэндээ үнэн зүрхэнһөө оролдодог, шадамар бэрхэшье болонхой. Мүнөө Чисаанынгаа совхозой хоёрдохи отделениин түрүү һаалишадай зэргэдэ гарахал ёһоороо гаранхай гээшэ.

— Долгор бидэ хоёр бүри багаханһаа хойшо үелжэ, сугтаа наадаһан, өөдөө болоһон зомди. Мүнөөшье энэл мал дээрэ үүритэеэ хоюулаабди,— гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, һаалишан Дыжит Дашиева хөөрэнэ.

Нээрээшье, Долгор Базаровна Тугултурова эдир залуухан ябахаһаа хойшо колхозой, удаань совхозой эгээл харюусалгатай хүдэлмэридэ — мал ажалда ябана.

Түрүүн Долгорто элдэб янзын —элбэг һүтэй, хооһоборшье, аяг зан муутай, үргэдэг, хайрадагшье үнеэд дайралдаа. Тэрэ хадаа түрүүшынгээ үдэрһөө тэдэнээ ханалгатайгаар харууһалжа, зохидоор бөөмэйлэн, һайнаар эдеэлүүлжэ эхилээ. Зарим һаалишадтал үбһэ тэжээлээ байхысаань малда хаяжа үгөөгүй. Харин үнеэдэйнгээ һү шэмын гарасые хараада абажа, һаагдаһан һүнэйнь зэргээр нэмээжэ байгаад эдюулээ. Хэнэйшье мэдэһээр, үнеэдые иигэжэ нэгэ-нэгээр, ондо ондоо рационоор эдеэлүүлхэдэ ажалынь һураггүй ехэ, хүшэр болоо юм ааб даа. Теэд Долгорнай түбһэн юумэндэ залхууржа, шархаажа ябаха хүн бэшэ. Үнеэдые зүбөөр һааха талаар зоотехнигэй заабарийе наринаар сахидаг.

—Кабанскын һаалишадай уряагаар үбэлэйшье һарануудта ехэ һү һаахын түлөө оролдонобди. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 2200 литр һү заабол һааха зорилготойб,—гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө Сагаан нуурай фермын түрүү һаалишадай нэгэн Долгор Тугултурова эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байна.

Ажалша дорюун Долгор, шинии ажабайдал, ажал хүдэлмэри ходо урагшатай байг лэ гэжэ юрөөе.

Гушабал ДАРЖАЕВ.

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМУУД

Түрүүшын дабаан гаталагдаа

Долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлажа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэһэн хүсэл эрмэлзэлгэтэйгээр Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд ажаллажа байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ заводой цех, участогуудаар суглаанууд боложо, үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, шэнэ жэлэй хараа түсэбүүд тодорхойлогдожо, социалис уялганууд абтаба.

Валовой продукци үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб болзорһоо 5 үдэрөөр урид—декабриин 26 болотор дүүргэгдэжэ, даабариһаа гадуур 100 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэхээр хараалагдана. Тэрэ тоодо 10 автокран, хэдэн электродвигательнүүд гаргагдаха юм. Гадна байгша ондо хоёр янзын шэнэ электродвигательнүүд, тоһоной реастат түрүүшынхеэ үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэнь.

Үнгэрһэн жэлэй һүүл багаар тус заводой коллектив ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар заводойнгоо үйлэдбэри олзо ехэтэй болгохо ехэхэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байгаа. Шэнэ жэлдэшье энэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ 1963 ондо туйлагдаһанһаа 9,8 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, продукциинь үнэ сэн 2,5 процентээр хямдаруулагдаха болоно. Эдэ бүгэдын ашаар үйлэдбэриин гарза 165 мянган түхэригөөр хороогдохо юм.

Заводой хүдэлмэришэд гансахан өөрынгөө үйлэдбэри хараад байха бэшэ, мүн хүдөө ажахы хүгжөөлсэхэ хэрэгтэ арга шадалаараа туһалалсахаар шиидэнхэй. Жэшээлхэдэ, шефтээ абаһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо октябриин 1 болотор 200 үнеэдэй байха байра барижа дүүргэхэ, хабарай тарилгада, ургаса хуряалгада туһалалсахаар 10 трактористнууд, 10 комбайнернуудые эльгээхэ байна. Мүнөө үедэ заводой 10 залуу хүдэлмэришэд хоёр һараар колхоз гараад, хурьгадые абалсажа байнхай.

Шэнэ жэлэй түрүүшын һара дүүрэбэ. Тус заводойхидой абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байһаниинь январь һарын дүн элитээр гэршэлнэ. Валовой продукци гаргаха һарын түсэб 2 хоногоор урид дүүргэгдээд, арба шахуу мянган түхэригэй продукци даабариһаан үлүүлэн үйлэдбэрилэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан «Электромашина» заводойхид туйлаһан түрүүшынгээ амжалтаар һанаагаа амарнагүй, харин бүри эршэтэйгээр ажаллажа оронхой.

Манай корр.

Дүүргэхэл байха

Хоёр жэлэй саада тээ һэн. Үйлэдбэриин үлөөдэһые хэрэглэжэ шадангүй, миин лэ хаяжа байдагнай зүб гээшэ гү гэһэн шүүмжэлэл Улаан-Үдын мяха консервын комбинадай техническэ фабрикануудай цехэй хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ нэгэтэ гараа бэлэй.

Энэ асуудал олохон хүдэлмэришэдые бодолгото болгоо бэлэй. Тиигэжэ үйлэдбэриин элдэб үлөөдэһые хэрэглэжэ, белково тэжээлнүүдые бэлдэдэг болохо тушаа зарим хэмжээнүүд абтажа эхилһэн байна. Түрүүшын жэлдэ 850 тонно үлөөдэһэ суглуулжа, 400-аад тонно белково хуурай тэжээл үйлэдбэрилэгдэһэн байгаа. Уралан нарижуулагшад И. Гольдфар, В. Немченко, Е. Бойченко гэгшэд тусхай түхеэрэлгэ зохёожо, жэлдээ үшөө 200 тонно тэжээл нэмэжэ үйлэдбэрилхэ арга цехтээ олгобо. 1962 ондо болоһон область хоорондын зүблөөн дээрэ энэ түхеэрэлгэнь һайшаагдажа, ороной бусад комбинадуудта хэрэглэгдэхээр дурадхагдаһан байгаа.

Гансаханшье энэ бэшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ тус цехтэ олохон түхеэрэлгэнүүд хубилгагдажа, шэнэдхэгдэһэн байха.

Эдэ бүгэдын ашаар техническэ фабрикануудай цехэй коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ белково тэжээл үйлэдбэрилгөө 2 дахин дээшэлүүлжэ шадаа. Үнгэрһэн жэлдэ тус цехэйхид даабариһаан гадуур 800 тонно тэжээл гаргажа, малшадта эльгээгээ юм.

Эндэ альбумин бэлдэдэг түхеэрэлгэ дээрэ ажалладаг Владимир Семенихин эрхим ажалаараа шалгарна. Тэрэмнай хоёрдохи мэргэжэлээ шудалһан, бэрхэ уралан нарижуулагшадай нэгэн байха. Аппарадчик Виктор Власовые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургаа. Тэрэшэлэн Любовь Окунева, Вера Власова, Анна Стручкова болон бусад халаанайнгаа даабарие 6 часай туршада дүүргэжэ, хани нүхэдтөө оролдосото ажалай жэшээ харуулна.

1964 онойнгоо түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, даабариһаан гадуур 500 тонно белково хуурай тэжээл үйлэдбэрилхэ—энэ социалис уялгаяа тус цехэйхидэй дүүргэхэ байһандань найдамаар.

Г. Харченко.

Алексей Петрович Соколов Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай эрхим токарьнуудай нэгэн юм. Энэ нүхэр жэл бүхэндэ абаһан уялгаяа ходо үлүүлэн дүүргэдэг байна. 1964 оной түрүүшын үдэрһөө нүхэр Соколов халаан бүхэнэйнгөө нормые 140—150 процент дүүргэнэ. Зураг дээрэ: А.П. Соколов ажалдаа.

З. Веснинагай фото.

Шалгарагшад шанда хүртэбэ

Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обком болон «Забайкаллес» комбинат модо бэлэдхэлэй пункт, мастерска участогуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй декабрь һарын дүн һаяхан согсолон гаргаба.

Хандагатайн леспромхозой Эхи-Горхоной модо бэлэдхэлэй пункт һайн үрэ дүн туйлажа, энэ мүрысөөндэ шалгаржа гараа. Модо бэлэдхэхэ, таллуулха даабари 110 процент дүүргэгдээ, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 127 процентдэ хүргэгдөө. Тус пунктын коллективтэ дамжуулгын Улаан туг нэгэ мянган түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

Хандагайн леспромхозой Наранай модо бэлэдхэлэй пунктынхид 2-дохи мүнгэн шанда хүртэбэд. Байгалай леспромхозой «Золотой Ключ» гэжэ пунктын коллектив 3-дахи һуури эзэлжэ, мүн лэ мүнгэн шангаар шагнагдаһан байна.

Мастерска участогуудай дундаһаа Итанцын леспромхозой мастер Пулькинай участок түрүүлжэ гараа. Тус участогайхидта дамжуулгын Улаан туг, 500 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаба.

Мастернууд Афанасьевай (Баргажанай леспромхоз), Пановой (Байгалай леспромхоз) даадаг участогууд 2-дохи мүнгэн шанда, мастер Красинскиин (Шулуутайн леспромхоз), Ярославцевай (Хандагатайн леспромхоз) участогууд 3-дахи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Партиин ЦК-гай февралиин пленумэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан түрүү коллективүүд модо бэлэдхэхэ январиин түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Н. Тюрнев.

Тэжээл хорожол байгаад, һүн нэмэнэгүй

Шэнэ жэлэймнай түрүүшын һара—январь барагдаха тээшээ дүтэлжэ, фермэ, гүүртэнүүдэй ажалые зарим тэды согсолон хаража үзэхөөр болоод байна.

Һаяшаг Баргажанай совхозой Молоковско тосхондо ябахадаа, тэндэхи һаалиин фермын ажал хүдэлмэреэр һонирхогдоо. Энэ фермэ нёдондо ахиршагаар ажаллажа, һү һааха, гүрэндэшье худалдаха түсэбөө дүүргээгүй юм.

— Хараарайгты, шэнэ жэлдэ одоол хэлэһэндээ хүрэхэ, зориһоноо дүүргэхэ байхабди, —гэжэ фермые даагша М. Агафонов гоё гоёор, сээжэеэ сохин байжа хэлээ һэн.

Теэд эндэ мүнөө эли бодо хубилалта болоһон юумэ үшөөл харагданагүй. Илангаяа байгаа болоһон үбһэ тэжээлээ даншье бодомжогүй һалананаар гаргашална. Жэшээнь, фермынхид хамта 917 тонно гэхэ гү, али үнеэдтээ аяар нюниин гаратар бардам эдюулхэ силостэй аад, оройдоо 3 һара соо тэрэнэйнгээ хахадһаань ехые һалгаагаад һууна. Үдэртөө силосэй обоо задалжа абахадаа, һүниинь хушангүй орхижорхино. Тиимэһээ обоотой силосынь хүршөөд, тэрэнээ монсогор монсогороор хаяха баатай болоно. Үбһэншье баһал эзэн бусаар гаргашалагдана, үриилтэ хэролтодо оруулагдана. Һуритэй үбһэн соонь 7—8 морид оруулагданхай, үдэр һүнигүй зоргоороо эдижэ, гэшхэжэ байдаг. Тэрэнһээ гадна, тугалайнь байра дороо үбһэн дэбдихэртэй. Энэ юун болоо гэээшэб гэхэдэ, тугалнуудта хэжэ үгэһэн үбһэниинь газарта унажа гэшхэгдэн, дэбдихэр болложо хэбтэнэ ха юм. Тугалшан Шайнова тэрэнние суглуулжа абахаяа залхуурна.

— Үбһэ тэжээлнай галдаһандал түргэн һалажа байна. Һү һаалимнайшье һанаһанда хүрэмөөр нэмэнэгүй, — гэжэ һаалишан Л. Резникова хэлэнэ.

Хэрбээ үбһэ, силосые уридшалан шэгнээд, үнеэдэй һү шэмын зэргээр тааруулжа, зүб рационоор эдеэлүүлээ һаань, нимэ юумэн болохогүй һэн. Теэд эндэ шэгнүүршье байхагүй, малай тэжээлэй рационшье табигдаагүй. Бүдүүн тэжээл буйлуулжа эдюулхэ тушаа бодомжолногүй.

Үбэлнай үшөө хахадлаашьегүй бшуу даа. Үхэр мал үшөө 4—5 шахуу һара байжа эдеэлхэ ха юм. Иигэжэ үбһэ тэжээлээ бодомжогүйгөөр мунайдажа байхадаа юу бододог зон гээшэб? Тэжээл иимэ ехээр гаргашалаад, һү элбэгээр һаагаа юм гү гээд һонирхоходо, тиимэшье юумэн байхагүй. Фермынхид январьда бүхыдөө 13472 килограмм һү һаажа тушааха аад, мүнөө энэ һарын барагдахаяа байхада оройдоол 8000 хүрэхэгүй килограмм һү тушаанхай. Ондоогоор хэлэбэл, үнеэн бүриһөө үдэртөө миил 3 килограмм һү һаана.

Үнгэрхэдөө олонхи һаалишадынь мүнөө хүрэтэр уялгашье абаагүй, үбэлэй сагта һү ехээр һааха гэһэн кабанскынхидай уряа тухайшье дуулаагүй ябана.

Фермэдэ тугал, бурууну удай харууһан хэлэшэгүй муу. Эндэхи ветеринарна санитар И. Агафонов ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандана. Һаяшаг бужуутай нэгэ бурууга үхэхэдэ, тэрэнэйнгээ арһа малай эдихэ үбһэн дээрэ хаяад, хэды хонуулаа. Тиимэһээ олонхи малынь бужуужажа эхилбэ.

Иигэжэ эмхи гуримгүйгөөр хүдэлжэ байхадань, һү һаали хаанаһаа нэмэхэб, үхэр малыньшье яагаад һайн ондо орохоб даа.

М. Яковлев.

ХИМИ бүгэдөөрөө ШУДАЛАЯ!

МАЛ АЖАЛАЙ ФЕРМЭНҮҮДТЭ ХИМИ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Луганска областиин малшадта үбэлэй эдэ үдэрнүүдтэ олон айлшад ерэнэ. Узбекистанай, Таджикистанай, Туркмениин, Армениин, Латвиин, Белоруссиин, Россин Федерациин олон областьнуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эндэ айлшалаад бусанхай. Тэдэнэр ямар юумэндэ hонирхожо эндэ ерэнэб?

Луганска областиин колхоз, совхозууд тэжээлые химическэ аргаар буйлуулдаг болоhоор үнихэнэй. Энэнь экономическа талаараа, илангаяа хүйтэн бэрхэтэй үбэлэй болоходо, тон ехэ ашатай туhатай юм.

Ган гасуурай болоhон үнгэрэгшэ жэлдэ областиин колхозууд хэрэгтэй болохо бүдүүн тэжээлэйнгээ хахадhаа багыень бэлэдхэжэ шадаhан, силос дутамагаар дараhан байха юм. Тиин нэмэлтэ арга боломжонууд хэрэглэгдээ. Зорюута байгуулагдаhан бригаданууд намарhаа эхилэн хори мянга гаран тонно набша мүшэр суглуулаа, хоёр мянган тонно дуб модоной үрэ бэлэдхээ. Наран сэсэгэй үлэгдэлнүүд, кукурузын эшэ урдань түлишэ болгон хэрэглэгдэдэг байhан аад, мүнөө малай тэжээл болгон буйлуулагдана.

Үбhэ тэжээл ехэтэй хүришэ областьнуудта орходоо эндэ мал ажалайнь ашаг шэмэ ехэ юм. Луганска областиин ажахынуудта ошоод үзыт, хими тэдэндэ туhалаа гэжэ таанад мэдэжэ абахат.

Тэжээл буйлуулан шанаржуулхын тулада эндэ олон химическэ продуктнууд: каустическа болон кальцинированнэ содо, избёосхо, соляна кислота, мочевинэ, бикарбонат аммони, трикальций фосфат хэрэглэгдэдэг байна. Эдэниие худалдажа абахын тулада хэгдэhэн гаргаша хэдэн дахин ехээр харюулагдадаг юм. Областной хүдөө ажахын туршалгын станциин мэргэжэлтэд тооложо үзөө, тиихэдэнь Луганска колхоз, совхозууд химикадуудые оложо абахын тулада гаргашалhан түхэриг бүриhөө арбан түхэриг 38 мүнгэнэй сэбэр олзо оруулдаг гэжэ элирhэн байна. Областиин ажахынуудай фермэнүүдтэ хүсэн түгэс техническэ бааза байгуулагданхай. Энээндэнь ажахынуудые шефтээ абаhан промышленнэ предприятинуудай коллективүүд туhалдаг. Тэдэнэй хабаадалгатайгаар колхоз, совхозууд мянга гаран тэжээл буйлуулдаг цех болон тэжээлэй кухни богонихон болзор соо бариа. Мүнөө хаа хаанагүй ганса нэгээр хэрэглэгдэдэг жиирэй машинанууд болон механизмуудаар тэдэнь хангагданхай. Зүгөөр бүдүүн тэжээл хэршэхэ, тэдэниие химикадуудаар буйлуулан шанаржуулха технологическа лини тус механизмууд болон машинануудhаа эндэ байгуулагданхай. Тэжээл ууралтуулжа дэбтээхэ, тэрээндэ уhа сүршэхэ, тэрэшэлэн хэмэл hү буйлуулан гаргаха оньhо түхеэрэлгэнүүд бии. Эндэ ажалладаг хүнүүд бар хүсэ гаргадаггүй, тэжээл буйлуулха бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагданхай.

Тэжээлые химическэ аргаар буйлуулха хүдэлмэри эгээн лэ hайнаар табиhан Артемой нэрэмжэтэ совхозой фермэнүүдтэ бидэнэр хүрөөбди. Эндэ намарай тарянай hолоомо, кукурузын хатаhан эшэ областиин бүхы ажахынуудайхидал адляар бүдүүн тэжээлэй гол хубинь боложо хэрэглэгдэдэг байна. Тэдэниие химическэ аргаар буйлуулан шанаржуулхынгаа урда тээ заабол машинаар хэршэжэ жэжэхэн болгодог.

Химическэ аргаар буйлуулан шанаржуулhанай, ууралтуулжа дэбтээhэнэй hүүлээр энэ тэжээл транспортёр дээрэ ашагдаад, тэндээ дахяад шанаржуулагдажа, шэнгэбтэр болоhонойнгоо hүүлээр тэжээл тараадаг оньhоор дамжуулагдан малда үгтэдэг байна. Иимэ технологи хэрэглэхэдэ, 500—600 толгой эбэртэ бодо малда тэжээл буйлуулха хүдэлмэриие хоёр хүн хүнгэхэноор дүүргэжэ шадана.

Тэжээл буйлуулха цехүүд мүнөө областиин мал ажалай фермэнүүдтэ шиидхэхы удха шанартай хэрэг болоод байна. Эндэ машинанууд болон механизмууд эгээн лэ олоор хэрэглэгдэнэ. Фермэнүүд дээрэ саг үргэлжэ хүдэлхын тулада мянга табан зуу шахуу коммунистнуудые, хоёр мянга гаран комсомолнуудые үнгэрэгшэ намар хүдөөгэй партийна организацинууд эльгээhэн байха юм. Тэдэндэ зорюулагдан хүдөө ажахын туршалгын станциин, үйлэдбэриин управлениинүүдэй дэргэдэ тусхай курсанууд байгуулагдаа hэн. Тиигэжэ тэжээл буйлуулха мэргэжэл ехэтэй, шадабаритай хүнүүд бэлэдхэгдэhэн байгаа.

Тэдэнэр фермэнүүд дээрэ бүхы түрүү юумые тайлбаридаг, тэдэниие нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэдэг болоо. Эдэ хүнүүдэй шэн зоригтойгоор ажаллаhанай ашаар область дотор бүхы бүдүүн тэжээлэй арбанай юhэн хубиhаа ехэнь мүнөө химическэ зүйлнүүдээр буйлуулан шанаржуулагдана. Химическэ зүйлнүүдээр шанаржуулагдаhан иимэ тэжээлэй хоол болодог зүйлыень нэгэ хахад—хоёр дахин дээшэлдэг.

Станично-Луганска үйлэдбэриин управлениидэ малай үбэлжэлгын эхилхэдэ фермэнүүдынь бүдүүн тэжээлээр оройдоол 30 гаран процент хангагдаhан байгаа.

— Малай үбэлжэлгын түлэг дундаа ябажа байха үедэ манайда «тэжээлэймнай нөөсэ хоёр дахин ехэ болоо гэжэ мэдэхэдээ манайда ерэhэн бүхы хүнүүд ехээр гайхадаг байгаа,— гэжэ энэ управлениин главна ветврач Яков Александрович Малюга хөөрэнэ.

Тэжээл хаанаhаа абтаа гээшэб? Баhал хими туhалаал даа.

Эндэ нэгэшье килограмм тэжээлые химическэ зүйлнүүдээр буйлуулан шанаржуулангүйгөөр малда үгэдэггүй. Химическэ зүйлнүүд тэжээлэй хоол болодог зүйлыень хоёр—хоёр хахад дахин дээшэлүүлдэг байна. Олон ажахыда тэжээл буйлуулдаг цехүүдынь түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлдэг юм. Тугал болон поршоонхонуудта уулгахын тулада шэлбүүhэнэй шүүhэн, хэмэл hүн буйлуулагдадаг.

Луганска областиин бүхы шахуу фермэнүүдтэ белогой орондо синтетическэ зүйлнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Малда силос, жом, тэжээлэй патока болон корнеплод үгэхэдөө, малшад тэдээндэ мочевинэ, бикарбонат аммониие уhанда хайлуулаад, нэмэдэг байна. hаамхай үнеэдтэ 100—150 грамм, шахагдажа байhан залуу эбэртэ бодо малда таба-зургаа дахин бага мочевинэ үдэр бүри үгтэдэг.

Килограмм мочевинэ малда эдюулхэдэ, арбан килограммаар ехэ hүн гү, али 2,2 килограммаар ехэ мяхан абтаха гэжэ Луганска областиин колхоз, совхозуудта хэгдэhэн олон тоото туршалганууд харуулжа үгэнэ. Луганска малшад жэлэй турша соо белогой орондо хоёр мянга үлүүтэй тонно синтетическэ зүйлнүүдые малдаа эдюулдэг. Тиихэдээ ямар ехээр олзотоно гээшэб.

Мүнөө жэлэй бэрхэтэй үбэл Луганска малшад тэжэ... бүри ехэ ашагтайгаар хэрэг... дэ, малай ашаг шэмэ дээшэл... хэдэ туhалхаар бусад арга ... ломжонуудые хэрэглэнэ. Ги... нонно аргаар үбэлэй сагта ... гоон тэжээл ургуулха хүдэл... эмхидхэгдэнхэй. Химическэ ... вор соо үбэлэй үедэ тарилга... хэдэ, тугал, поршоонхо, хур... болон шубуун витамин ех... хэдэн зуун тонно ногоогоор ... гаха арга олгоно. Хэмэл hү ... малда үгэхэдэ дуратайгаар у... түргэнөөр туhа болодог.

Тэжээл буйлуулан ша... жуулха талаар Луганска ма... дай хэрэглэдэг түрүү онол а... нууд угаа ехэ үрэтэй, м... ороной ажахы бүхэндэ хэрэг... дэжэ шадахаар гэжэ эндэхи ... шадта айлшалжа ошоhон ... хүнүүд этигэдэг байна.

Гансахан бэрхэтэй үбэлэй ... бэшэ, харин хододоо, фермэн... тэ тэжээлэй элбэг дэлбэг ... hаншье сагта, энэ арга хэрэг... дэхэ ёhотой гэhэн гол тобш... луганскынхид өөhэдөөшье, ... нэй үнэтэ дүй дүршэлтэй ... нилсаhан олон тоото айлшад... хэдэг байна.

П. Скиба, В. Меженский
(ТАСС-ай корреспондентнүүд).
Луганск,
Украиные ССР.

hУРАЛСАЛАЙ КОМБИНАТ, ТЭРЭНЭЙ ШАБИНАР

1. «ЭРХИМ БАЯН—ЭРДЭМ БЭЛИГ»

Манай буряад зон «эрхим-баян—эрдэм бэлиг» гэжэ хэлэдэг гээшэ ааб даа. «Коммунизм» колхозой гэшүүд өөhэдынгөө Гильбэрэ нютагта иимэ комбинат эмхидхэжэ, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлжэ эхилээ. Зарим үндэр наhатайшуул «мүнөө болоhон хойно hуражашье даа» гэжэ шэбир hабир гэлдэбэшье, «олоной юумэн оншотой, зоной юумэн золтой» гэдэгтэл, хамтын дүүрээнээр гараа үргэлсэhэн байна. Мүнөө тэдэшье үбгэжөөлнүүд үдэшын талнуудай ялархада, ном, дэбтэрнүүдээ hугабшалаад, комбинадай hаруул сагаан байшан тээшэ гэшхэлдэг болонхой.

Ингэжэ энэ намарhаа хойшо Гильбэрын «Коммунизм» колхоздо манай республикада түрүүшынхеэ hуралсалай комбинат эмхидхэгдэhэн ба хүдэлжэ эхилhэн юм.

hуралсалай комбинадай хүдэлмэри ямар онсо илгаатайб? Түбхын түрүүндэ hуралсалай hайн бааза, түхеэрэлгэ хэрэгтэй бшуу. Тиимэ гуламтань эндэхи найман жэлэй hургуули боложо үгэнхэй. Хоёр жэлэй саада тээ гильбэрынхид өөhэдынгөө хүсөөр колхозойнгоо үхибүүдтэ найман жэлэй hургуулиин hаруул hайхан байшан бодхожо үгэhэн юм. Энэ сэбэр hаруул, үндэр сагаан ордондо гансашье үхибүүд бэшэ, өөhэдөө колхозниигууд мүнөө hуралсана.

hургуулиин классуудта үдэшэндөө hуралсалай комбинадай шабинар суглардаг. Эндэ мүн лэ 5-дахи, 6-дахи, 7—8-дахи классууд бии. Ехэнхидээ нютагай залуушуул hуралсажа юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлдэг юм. hуралсалай комбинадта үдэшын hургуулиhаа гадна, тусхай агрозоотехническэ hургуули хүдэлнэ. Мал ажал дээрэ хүдэлэгшэд—зоотехническэ hургуулида, полеводууд болон овощеводууд—агротехническэ hуралсалда hуралсажа мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй hүүлээр агрохимическэ hургуули эмхидхэгдэнхэй. Бүхы классуудта коммунис хүмүүжүүлгээр, мүн партиин Устав болон Программые шудалха политическэ хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Ингэжэ комбинадта hурагшад юрэнхы болон тусхай мэргэжэлтэй болохо зуураа, политическэ эрдэм болбосоролоо улам дээшэлүүлнэ.

2. hУРАЛСАЛАЙ СОВЕТ

hуралсалай комбинадай хэрэг ажалые хэн эмхидхэнэб? Бүхы hуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие тусхай совет толгойлдог юм. Энэ советдэ үйлэдбэриин түрүүшүүл, нютагай багшанар, правлениин гэшүүд hунгагданхай. Комбинадай директорээр найман жэлэй hургуулиин багша нүхэр Санжиев, тэрэнэй орлогшоор колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Архинчеев хүдэлнэ. hуралсалай хэжээл, занятинуудые hонирхолтойгоор үнгэргэхэ хэрэгтэ hургуулиин багшанар, колхозой мэргэжэлтэд ехэ үүсхэл оролдолго гаргана. Тэдэнэр өөhэдынгөө hайн дураар хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, хүдөөгэй ажалшадые эрдэм мэргэжэлтэй болгохын түлөө хүсэл зоригоо табина.

Гильбэрын hуралсалай комбинадта бүхыдөө 200-гаад хүн hуралсадаг. Ехэнхидээ колхозой гэшүүд, мал ажал дээрэ хүдэлэгшэд, хүдөөгэй залуушуул юм. Тэдэнэй дунда республикын суута хонишодой нэгэн Николай Нурбуев, хүдөөгэй механизаторнууд Лайжит Будаев, Ким Нимаев болон бусадые харахат. Ажахын тоосоондо ороhон хонишодой бригадые толгойлхо зуураа, Николай Нурбуев комбинадай үдэшын hургуулида hуралсажа юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлнэ. Мүнөө тэрэнэй хүдэлмэридэ эгээл харюусалгатай үе—түл абалган эхилэнхэй. Гэбэшье, нүхэр Нурбуев үдэртөө хони, хурьгадаа харууhалаад, үдэшэндөө хэдышье хаhа сагайнгаа бага байбашье, hуралсаха аргаяа олоно.

Комбинадай үдэшын hургуулиин 8-дахи класста олохон залуу колхозниигууд hуралсана. Тэдэнэр саашадаа тусхай дунда hургуулинуудта эрдэмээ үргэлжэлүүлхэ hанаатай. Үйлэдбэриин габшагайшуул Владимир Анохин, Сергей Доржиев, Радна Намжилон болон бусад үдэшын hургуулида эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

— Үбэлэй хүйтэндэ газаа шад улаан болотороо хүдэлөөд, үдэшэндөө hаруул дулаан класста hуража байхада ямар зохид гээшэб— гэжэ тэдэнэр согтойхоноор хэлсэдэг. Мүнөө Гильбэрын колхозниигуудай өөhэд хоорондоо хөөрэлдэжэ байхадань: «манай комбинат», «комбинадай hурагша». «мүнөөдэр комбинадай хэшээл» гэхэ мэтэ үгэнүүдые дуулаха байхат. Тэрэниие гайхалтай бэшэ.

3. ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД, ЗАРИМ ДУТАГДАЛНУУД

hуралсалай комбинадай түрүүшын алхамууд тухай бэшэхэ зуураа, тэрэнэй хүдэлмэридэхи зарим дутагдалнуудые сэхэ хэлэхэ шухала.

Нэгэдэхеэр, hуралсалай комбинадай зарим хэшээл таhалдана. Энээндэ hуралсалай совет ба колхозой правлени шанга эрилтэ табинагүй, үшөөл эмхидхэлэй хүдэлмэри hула.

Хоёрдохёор, зарим колхозниигууд өөhэдөө ямаршье шалтагаангүйгөөр хэшээлнүүдhээ таhалдана. Ингэжэ өөhэдынгөө hайн хэрэгые гэдэргэнь татана, hуралсалай программые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ haад ушаруулна.

Үшөө ямар дутагдал тохёолдоноб гэхэдэ, оньhото техникэ шудалха талаар механизаторнуудай hуралсал хангалтагүй байна. Оронгын ЦРМ-гэй багшанар, Улаан-Үдын автоинспекциин «ноёд» автомашинын жолоошодые hургаха гэхэдэ, тусхай зүбшөөлөө үгэнэгүй. Эгээл иимэhээ колхозой олохон залуушуул механизаторай хоёр-гурбан мэргэжэлтэй болохо байгаад, haатажа байна. Теэд энээн тушаа хэн анхаралаа табижа, гильбэрынхидтэ туhалха гээшэб?

Сэхыень хэлэхэдэ, хэдышье бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, hуралсалай комбинадай галнууд үдэшэ бүри улам хурсаар ярана.

Ц. ДАМБИЕВ,
«Коммунизмын туяа» газетын редакторай орлогшо.

НОВОСИБИРСКЭ ОБЛАСТЬ. Черепановска үйлэдбэриин Майска совхоздо тэжээлэй биомицин гаргадаг цех байгуулагдаа. Совхозой фермэнүүдтэ олон түмэн мал бии, илангаяа гахайнууд олон. Иимэ эрхэ байдалда эхэ гахай, поршоонхо бүхэнэй элүүр байхыш хойноhоо хаража байха бэрхэтэй юм. Тиимэhээ тэжээлэй биомицин малда үгэхэдэ доторой үбшэн хүрэдэггүй, шэгнүүрынь түргэнөөр нэмэдэг байна. Мүнөө совхоздо сүүдхэ бүхэндэ 300 литр витаминтай тэжээлэй биомицин гаргагдана. Зураг дээрэ (зүүн гарhаа): совхозой тэжээлэй биомицинэй цехэй хүдэлмэрилэгшэд Прасковья Светоносова, Нина Большакова, Раиса Кузина гэгшэд ажаллажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Хүдэлмэришэдөө hонирхуулба

Амаралтын урда тээхи ажалай үдэр дүүрэжэ, трикотажна фабрикын хүдэлмэришэд улаан буландаа сугларба.

Конференсье Юрий Горшечников ендэр дээрэ гаража, уран hайханай концерт нээбэ. Уданшьегүй улаан буланда ород классигуудай, совет композиторнуудай, ород арадай дуунуудай нрагуу гоёхон аялганууд зэдэлжэ, альга ташалганшье замханагүй. Шог зугаашье байлсаба.

Дуулагшад Татьяна Алимасова, Галина Матвеева, Людмила Полуянова гэгшэд шалгарна.

— Энэмнай шэнэ жэлэй эхилhэнhээ хойшо фабрика дээрээ харуулhан хоёрдохи концертэмнай болоно,—гэжэ уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ Владимир Кишимский хөөрэнэ. — Кружокто 26 хүн хабаадалсана. Фабрикаhаа гадна, шефтээ абаhан «Пограничный» совхоздо ошожо, Харанхы, Хяагтын адаг, Ехэ Худара, Тамир тосхонуудаар концерт харуулаабди...

Д. Цыбикжапов.

Хяагта.

Манай бэшэhэнэй удаа

ХАРЮУСАЛГАГҮЙ НЭГЭ БЭШЭЛ

«Володидо тудаhан бүрхэг үдэр» гэhэн нүхэр Дугаровай статьягай газетэдэ толилогдоhонhоонь хойшо хэды хоноод, манай корреспондент Зэдын аймагай гэгээрэлэй таhагтай телефоноор хөөрэлдэhэн байгаа. АймОНО-гой инспектор нүхэр Табинаев телефондо байба.

— Манай газетэдэ гараhан статьягаар ямар хэмжээн абтааб?

— Харин, тиимэ статья гараал ха гэжэ дуулаа hэмди, бидэнэр уншаагүйбди...Ород хэлэн дээрэ гаргаа hаатнай(?) hайн байгаа... Уншаха hэмди,—гэжэ нүхэр Табинаев харюусаба.

Удаань манай асуудалда харюу болгогдон нэгэ саарhан редакцидамнай ерэнхэй. Тэрэниие байhан соонь, гансал ородhоо оршуулаад харуулхада иимэ:

«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакцида.

Дээдэ Тори тосхондохи hурагша Болотовые hургуулида абаагүй байhан тушаа декабриин 30-да (?) «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоhон статьяда харюусангаа, Зэдын аймОНО иигэжэ мэдээсэнэ:

1. hургуулинуудые даагшанарай, директорнуудэй зүблөөн дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Онсолон хэлэхэдэ, энэ хүбүүе hургуулида абаагүй байhанайнгаа түлөө Алцагай найман жэлэй hургуулиин директор нүхэр М. Д. Цагановта шанга hануулга хэгдээ.

2. 1964 оной январиин 1-hээ hурагша Болотовые hуралсалда хабаадуулха тухай нүхэр Цаганов М. Д. гэгшые уялгалhан захиралта арадай гэгээрэлэй таhаг гарганхай.

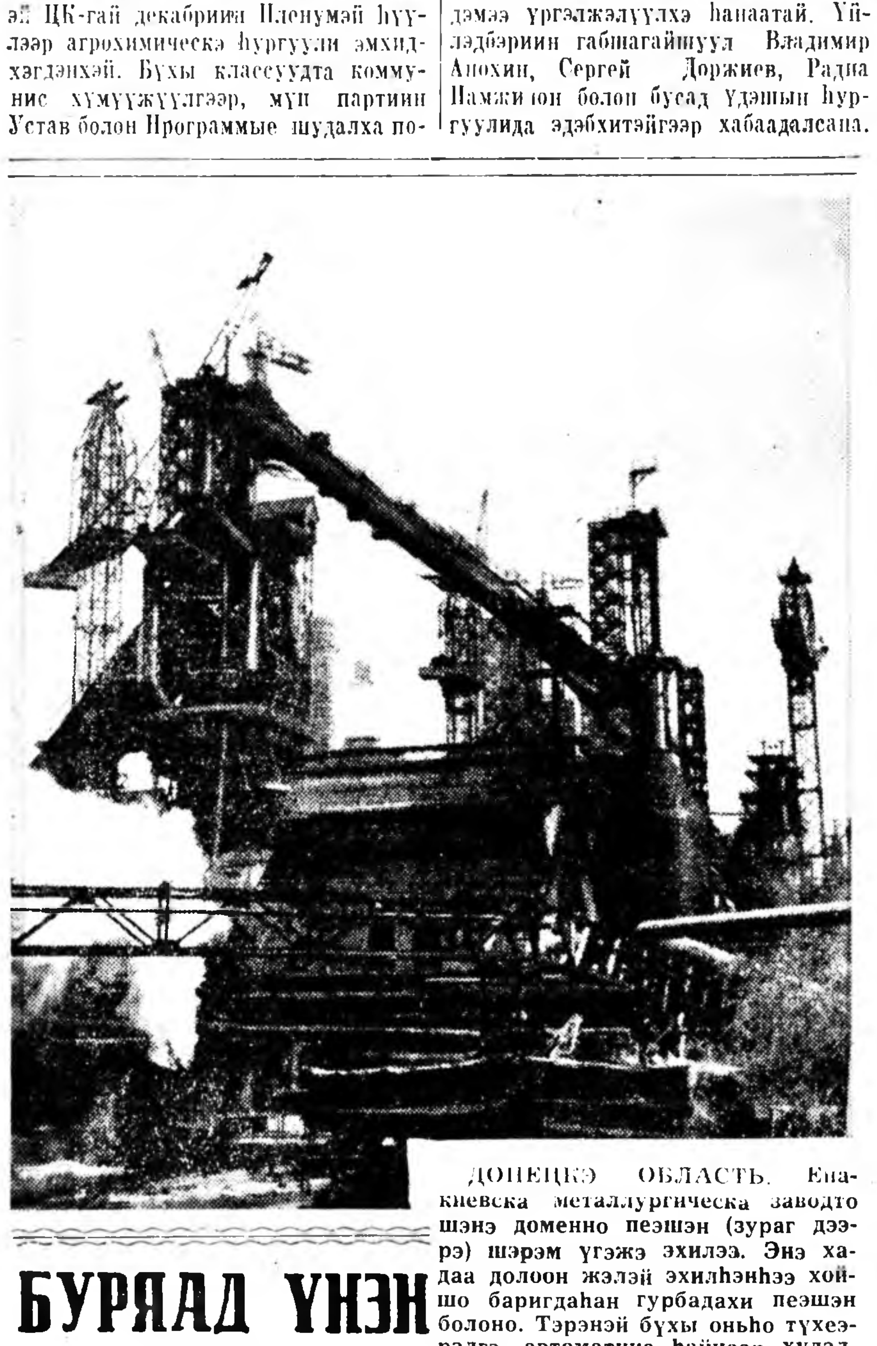
ЗЭДЫН АЙМОНО.

Машинкаар барлагдаhан, гараа, штамп табижа үнэншэлөөшьегүй нэгэ нимэ саарhые нэгэдэмэл редакци абаад байна. Теэд Зэдын хэлхеэ холбооной таhагай тамгын конвер... рэнь байгаагүй haань, үнэнша... шье бэрхэтэй байха hэн. ... Энэмнай яhала ушар ёho ... зургаан—Зэдын аймагай арад... гээрэлэй таhагайхидай ... шүүмжэлхы статьяда харюу ... жо эльгээhэн саарhан гээшэ... Теэд яахаб, тэндэ hууhан туш... хүнүүд албан хэрэгэй саарhа ... жэ бэшэдэг байгаа hаа, албан ... тээ ямараар хандадагаал мэ... юм бэзэ. Энэ өөhэдэйнь хэрэг ... болохо hэн бэлэй. Зүгөөр би... hанаае ондоо асуудал зобооно.

«Буряад үнэн» газетымнай ... риин 23-най номерто «Володя ... бүүн hураха ёhотой» гэhэн ... шадай олон hанамжа, дурадхал... haа нэгэ хэды бэшэг толи... hэн. «Володя хүбүүн үгэ хүү... -гөөр hургуулида абтаха, саа... ямараар hуралсанаб гэжэ hанаа... хэл зобоохо зэргэтэй» гэжэ дурад... РСФСР-эй hургуулиин габьяат... ша, 35 жэл соо үхибүүдые х... жүүлжэ ябаhан нүхэр Н. Н... раев Танда, нүхэр Е. Актинов... хандажа, багшанарай хани ... найдалга хэлээ. Тиин Та ... анхараа, обёороогүйт, багшын ... хүндые арюунаар абажа ябаха ... захяа мартаhан шэнжэ үзүүлбэ...

ОНО-е даагша нүхэр Е. Акт... захиргаанайнгаа хэрэгтэ, бүгэдэ... тын 8 жэлэй hуралсал тухай ... бэелүүлхэ уялгадаа албан хойро... харюусалгагүйгөөр хандажа ... hыетнай энэ эреэлhэн саарhа... үшөө дахин гэршэлнэ.

Болотов Володиhоо гадна, ... дэ ниитын hуралсалда хамжу... даагүй үлэhэн үшөө 6 үхибүүе ... гуулида түргэн оруулхань гэжэ... хойрог янзаараа haань, ... Е. Актиновта найдаха бэрхэтэй... гэтэр Зэдын хүдөөгэй үйлэдб... управлениин парткомой, аймо... гүйсэдхэхэ комитедэй энэ т... hанаа амгалан hууханы гайх...

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. **Енакиевска металлургическа заводто шэнэ доменно пеэшэн (зураг дээрэ) шэрэм үгэжэ эхилээ. Энэ хадаа долоон жэлэй эхилhэнhээ хойшо баригдаhан гурбадахи пеэшэн болоно. Тэрэнэй бүхы оньhо түхеэрэлгэ, автоматика hайнаар хүдэлдэг.**

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной февралиин 2.

Ниитын хэрэгтэ хубитаяа хэр оруулнаш?

„Ажалша хүн алдартай, Ажалгүй хүн шоотой"

Ши, совхозой ажалшан байба гээшэш: шамда, шиниии гэр бүлэдэ, тусхайта хэмжээнэй газар эдлэхээр үгтэнхэй, үхэр малтай байнаш! Ингээд байхадаа ниитынгээ ажалда ямараар хандаха болонобши? Үгышье hаа, хэн нэгэн урдань совхоздо хүдэлжэ байhан аад, тэндэhээ тэрьелжэ, ондоо предприятида хүдэлнэ. Харин гэр бүлэнь баhал газар эдлээд, үмсэдөө мал бариад байдаг. Энэ ушарта ши өөрөө, шиниии гэр бүлынхид ниитын ажахыда ямар туhаламжа үзүүлнэб?

Энэ хоёр асуудалаар удаан хөөрэлдөөн болоhон байгаа. Теэд юу хэлэлтэйб? Эрхирэгэй совхозой олонхи зон hайнаар ажаллажа, ниитынгээ баялигые арьбадхалсана. Үнгэрhэн жэлдэ малай ашаг шэмэ абалга нилээд дээшэлээ, тоо толгойнь олошороо. Олзо доход горитой абтадаг болоо. Нютагайхид культурна, сэнгэлиг ажаhуудалтай болонхой. Имагтал энэ туйлалта хамтын хэрэгтэ хаба шадалаараа хабаадалсан, үнэн сэхээр ажалладаг хүнүүдэй ашаар туйлагдана гэлтэй.

Совхозой түрүү ажалшан Дулмажаб Ширапцынгеева удаан саг соо мал ажалда хүдэлнэ. Жэл бүри үнеэн бүхэнhөө 2 мянган килограмм үлүүтэй hү haадаг. Гансахан 1963 ондо 2327 килограммда хүргөө. Хэды олон цистернэ hүн энэ эхэнэрэй гараар haагдана гээшэб! Луговод Дылэкдоржо Жигмытов наhаараа ниитын ажалда ябаhан хүн. Үбгэжөөл болобошье, мүнөө хүрэтэр аша туhа хүргэhөөр. Ажалаараа алдаршаhан иимэ хүнүүд эндэ олон. Эдэнэр совхозойнгоо ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажаhуудалаа хангана бшуу. Мүн совхозой юрын бүлэнэрнье түбхинэhэн ажаhуудалтай болонхой. Жэшээлхэдэ, нютагай ажалшан Жамсо Хубраковой гэр бүлэhөө гурбан хүн ажалладаг, бүлта мал харадаг юм.

— Хамтынгаа ажалда хүдэлөөд лэ, хамаг хэрэгээ бүтээгээд байгшабди. Ажаллажа байhан хүн хаанашье гасагдахагүйл!—гэжэ Жамсо Хубракович хөөрэнэ.

Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг хүнүүд мүнөө үедэ ямар hайн hайхан үүсхэл гарганаб? Энээн тухай хэлсэебди.

...Урдамнай бэеэр набтаршаг аад, дүүрэн шарайтай эхэнэр hууна. Тэрэниие шарайшалхада, сэдьхэлынь хананги, хүхюун янзатайгаар бидэндэ хандана. Александра Павловна Шабанова урдань Улаан-Үдын предприятинуудай нэгэндэ хүдэлжэ байhанаа, 1954 ондо ВЛКСМ-эй обкомой путёвкоор хүдөө гараа hэн. Анхан жэл тухай ажаллаад, курсада hуража «техник-садовод» мэргэжэлтэй болоhон юм. Тиигээд жэмэстэ саад тарижа ургуулдаг болоhон, ажахыдаа жэл бүри олзо ехээр оруулдаг юм. 1963 ондо Александра Павловнагай хүтэлбэрилдэг бригада 355 центнер жэмэс суглуулха түсэбэй орондо 575 центнер абаа. Жэмэсэй тарилгаhаа 16 мянга шахуу түхэригэй сэбэр олзо совхоздоо оруулаа. Нүхэр Шабанова гэрhээ гансааран ажаллажа байгаад, дүрбэн үхибүү хүмүүжүүлнэ. Тэдэнэй эгээл ехэнь 17 наhатай, бэшэнүүдынь—гурбан басагад—бүлта hургуулида hурадаг.

—Ажал хэжэ жаргалаа олонхойб. Олоhон салингаараа гэр бүлэеэ тэдхэжэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ байдагби. Үмсын зөөри арьбадхажа, олзо абаха гэгшэгүйб. Хара амяа хараад байхын орондо ниитын ажалда үнэн сэхээр ябажа байбалнн холо үлүү. Ажахыгаа баян болгоо haа, өөhэдөө жаргалтай ажаhууха юмбибди. Энээнhээ урагша үмсэдөө үхэр малтай, эдлэхэ газартай байгша hэм. Мүнөө малшье баринагүйб, усадьбаhааншье арсанхайб, байдаг гэрээ hүүлэй hүүлдэ совхозойнгоо болгоод, ажаhуухаяа байнаб,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Александра Павловна шадалгүй болоод энээнhээ арсаа бэшэ, харин ниитэдээ, обществодоо аша туhа үшөө ехээр хүргэхэеэ hанаба ха юм. Үшөө юун дээрэhээ энэ эхэнэр тиигэжэ бодоноб? Манай орон дотор ажалша зомнай культурнаар амарха аргатай болонхой. Тэдэнэй мэдэлдэ клуб, театр, культурын байшан, библиотекэ гэхэ мэтэ байдаг. Ажалайнгаа hүүлдэ, сүлөөтэй сагтаа кино хараха, театрта ошохо, ном hудар уншажа hонирхохо арга боломжотой ха юм. Теэд үмсэдөө мал үдхэжэ, газар барижа байдаг хүнүүд энээниие дүүрэн эдлэлсэжэ шадаха гү? Үгы.

— Амарха, сэнгэхэ сагтаа үмсын үхэр малаар посолдохош, үбhэ тэжээл бэлэдхэхын хойноhоо ябахаш, нигэжэ таталюуртажа байhан хүнүүд хайшан гээд ёhотоор амархаб, хүмүүжэн болбосоржо шадахаб даа. Киношье хараха сүлөөтэй байхагүй ха юм,—гэжэ Александра Павловна хөөрэнэ.

Совет арад зомнай hайн hайханиие хүсэдэг ха юм. Айл бүхэн жаргалтай ажаhууhай, хүхюун сэнгэлиг байдалтай болоhой! Иимэл хадань, ерээдүйн hаруул hайхан байдал—коммунизм байгуулагшадай ёho заншал сахидаг, арюун hэшхэлтэй хүнүүд шадал хүсөөрөө ажаллажа, ниитэдээ ашатай юумэ хэнэ, хубитаяа оруулалсана гээшэл.

Мүнөө партимнай ямар ехэ зорилгонуудые табинаб?

1970 он болотор хүдөө ажахымнай жэл бүри 14—16 миллиард пүүд орооhо таряа, 20—25 миллион тонно мяха, 115—135 миллион тонно hү, 10 миллион тонно саахар үйлэдбэрилдэг болохо. Гүрэмнай ямаршье түлбэригүй hуралсал, эмнэлгэ хангадаг байхаhаа гадна, ойрын жэлнүүдтэ hургуулиин үхибүүдые түлөөhэгүйгөөр эдеэлүүлдэг, хубсалуулдаг болохонь лэ. Энэмнай ямар ехэ анхарал гээшэб!

Мүнөө совет хүнүүд коммунизмын ёho заншалтай болохоор, арюун hайхан сэдьхэлтэй болохоор хүмүүжүүлэгдэнэ. Иимэ үедэ ажаллаха, ажаhуухадаа, үшөө hэшхэл ороогүй, хамтын ажалда хаба шадалаа харуулаагүй, хара амяа хараад байдаг хүнүүд хаа яа дайралдадаг. Имагтал тиимэ хүнүүд зоной баялигhаа хүртөөд, үмсынгөө зөөриие арьбадхажа, элдэб мэхэ гохоор, хуурмаг ябадалай хүсөөр олзо олоод ажаhуужа hурашанхай.

Эрхирэгэй совхоздо гэр бүлөөрөө ажаhуудаг Георгий Белоусов тухай хөөрэлдэебди. Белоусовтан үхэр малтай, гэр байратай, газаагаа эдлэхэ газартай юм. Теэд совхозhоо тэрьелжэ, городой нэгэ предприятида ажалда оронхой. hамганиинь гэр малаа haхижа байгаад, ниитын ажалда хабаадаха гэдэггүй. Үхэр мал барижа байхадаа нүхэр Белоусов совхозой газар дээгүүр хулгайгаар үбhэ сабшажа, малаа тэжээдэг. Тиихэдэ газаагаа ранеткэ тарина, зүгы барижа олзолно. Ондоо тээгүүр олзо бэдэрээд байдаг хүнүүдэй тоодо Даши-Нима Дамбиновшье ороно. Тэрэ хүбүүнтэеэ ондоо предприятида хүдэлөөд, гэр малаа совхоздо байлгана. Нютагай хүнүүдэй нэгэн Содном Цыремпилов баhал олон малтай, эдлэхэ газартай аад, гэр бүлэеэ орхижорхёод, совхозhоо тэрьелээ. Үшөө Николай Бас... тушаа хэлэхээр. Энэ зүгы ба... олзолоод, ниитын ажалда хаба... ха дурагүй хүн. Хэдэн hа... ямаршье ажалда хабаадангүй ... даг заншалтай. Зоной баял... эдлэлсэжэ, абалсажа байгаад, ... тын ажалда ябаха дурагүй... совхозой нэгэдэхи отделенида ... рёод хүн тоологдоно.

Обществодоо аша туhа х... дэггүй аад, гансал өөрынгөө ... бэе хараад, олзо бэдэрээд ... заншал хадаа хуушанай балар... ранхы сагай үлэгдэл ха юм. ... мэ хүнүүд коммунизм байгуу... haад хэнэ. Хүн бүхэн hанана... той, КПСС-эй XXII съезд ... энээн тушаа юун гэжэ хэлэг... ниие: **...хэтэрхы ехэ болоhон ... биин зөөри зарим ушарта ни... дэбжэлтэдэ haад хэхэ, олон ... та хэдэгшье юм, үмсын зөө... ёho заншалай эшэ үндэhэн ... жо болохо, тиигээд ахир бур... на hүзэг уруу татажа мага...** гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ hа...

«Ажалша хүн алдартай, а... гүй хүн шоотой» гэhэн ар... сэсэн үгэ байдаг. Үнэхөөрөө ... мэ гээшэ.

Баргажанай суута хон... Шалсама Ламажаповна Цыре... лова «Ажалша нэрэеэ нэрлүү... гэhэн үүсхэлтэйгээр бүхы ре... ликынгаа ажалшадта хан... ажал хэдэггүй хүнүүдые ниит... ной зүгhөө шоо шоото харагд... болоо гэжэ тэрэ хэлэнэ. Тон ... Урданай балар сагай үлэ... нүүдые баримталан, хомхой х... ябадалда эзэлэгдээд байгш... арюун сэдьхэлтэй болгохо хэр... ниитэ зон бүхы хүсэеэ элсүүлэ...

Т. ГАРМАЕ...
манай тусхай ко...

В. П. Чкаловай түрэһөөр 60 жэлэй ойдо

В. П. ЧКАЛОВАЙ ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА

...дардам елгэр харгыгаар ябаад, ...үндэр шорой хаалта дээрэһээ ...йн дундуур гарахалаар, шанха ...жаа годирһон харгы зурына. Тии- ...харгын бэлшэр дээрэ: «Чкаловск ... гэжэ бэшээтэй.

...эй арбан жэл соо Волго мүрэнэй ...ургажа бодоһон энэ город 60 ...саада тээ мүнөө үеын агууехэ лет- ...алерий Павлович Чкаловай түрэ- ...дын Василево гэжэ тосхон гээшэ. ...эрье дээрэһээ Горьковско ГЭС-эй ...яларан харагдана. Тэрэ стан- ...баригдахада эндэ хабтагай ехэ ...далай бии боложо, эрье дээрэнь ...овско областиин промышленна ...түүдэй нэгэн Чкаловск хото тогтон-

...наһатайдаа Валерий Чкаловай ...өөнгөө зам эхилһэн мастерскойнь ...судна заһабарилдаг томохон за- ...водонхой.

...нютагта түрэһэн гайхамшагта хү- ...гэ нэрэ алдартай холбогдоһон ...юумые чкаловайхид нангинаар ха- .... Тэдэнэр баатарта зорюулжа ...ик бодхоо. Чкаловай түрэһэн гэ- ...музей болонхой. Өөрынь эдлэжэ ...юумэнүүд, документнүүд, зура- ...дилдаа лётчигой ажаябадал тухай, ...бага наһан тухай, авиационно ...шида һураһан тухай, зоримгой ...тээгөөр добтолон орохо тактика ...түрүүшээр хэрэглэжэ авиациин ...Чкаловай сэрэгэй алба хэһэн ...өөрэжэ үгэнэ.

...ов, Байдуков, Беляков гурбанай ...шагта баатаршалга гаргажа, хой- ...ос алгад гаран, зуу- ... буунгүйгөөр, Аме- ...рэһэн бүхы дэлхэй- ...жэ ниидэлгэ тухай ...нүүд түсгаар зал ...үүлагдана. Тэндэхи ...ганүүдай нэгэниинь ...ай амиды мэндэ бай- ...идэл адли, тэрэ хэ- ...улэнхэй.

...нскда һуудаг ге- ...эшэ дүүнэр Софья ...на, Анна Павловна, ...энэй һамган Ольга ...вна, тэрэнэй хүбүүн ...эгшэд музейтэй саг ...ыи барисаатай бай- даг. Тиигээд тэрэнэй түрэл- хид, хани нүхэд, таниха хү- нүүдынь олон тоото мате- риалнуудые эльгээдэг.

Хэдэн жэлэй саада тээ ехэ павильон-ангар бариг- даа һэн. Тэндэ Америкэ ошоод ерэһэн машинатайнь зэргэлээд Чкаловай турша- жа үзэһэн самолёдууд жэ- рылдэжэ байнал.

Һаяхан космонавт Гер- ман Титов Чкаловай түрэ- һэн нютагта ошоһон юм. Тиихэдээ музей харагша- дай дэбтэр соо иигэжэ бэ- шэбэ: «Советскэ хүнүүд эгээ иимэ ехэ баатаршал- га гаргажа, замбуулин тээ- шэ харгы гаргаа һэн. Тэдэ- нэр өөһэдынгөө шэн зориг- то ажалаар манда хэрэгтэй эрхэ байдал бии болгожо, замбуулин руу ниидэжэ ошохо арга олгобо. Тиимэ- һээ, мүнөө үеын гайхамшаг- та лётчик В. П. Чкалов ту- хай дурасхаалые илангаяа инаг талархалтайгаар ха- дагалжа ябадагбди».

Г. ВОРОНИН,
(ТАСС-ай корреспондент).
Горьковско областиин Чкаловск.

Конкурс үшөө үргэлжэлүүлэгдэбэ

Буряад һургуулинуудта хэ- рэглэгдэхэ шэнэ номууд зохёог- дожо байна.

Нэгэдэхи класста үзэхэ бу- ряад хэлэнэй уншалгын номой, буряад һургуулиин дүрбэдэхи класста үзэхэ ород хэлэнэй учебнигэй гар бэшэгүүдые һая жюри хаража һайшаагаад, ном болгожо гаргахыень зуур- шалаа. Гэгээрэлэй министер- ствын инспектор Д. Д. Ошоро- вой «Коммунизмын туг» гэжэ тэмдэгтэй эльгээһэн 1-дэхи классай буряад хэлэнэй ун- шалгын номой гар бэшэг һай- шаагдаа. Энэ зохёолдо гурба- дахи шан үгтэхэ болоо. № 1 интернат һургуулиин багша Д-Н. Ц. Доржиев, методист- багшанар К. А. Олзоев, П. Г. Петрова гэгшэдэй «Эрдэм» гэжэ тэмдэгтэй эльгээгдэһэн номой гар бэшэлгэ конкурсдо орожо, мүн иимэ шанда хүр- төө. Тиигээд буряад һургуу- лиин 4-дэхи классай ород хэлэ- нэй учебник болгогдожо гар- гагдахаар зууршалагдаба.

Буряадай АССР-эй Мини- стрнүүдэй Соведээр соносхог- доһон конкурс буряад һургуу- лиин учебнигүүдэй удха шана- рые эрид һайжаруулха, һу- ралсалай шэнэ программын эрилтэдэ тааруулха гэһэн зо- рилготой.

Тус конкурс 1966 он хүрэтэр үргэлжэлхэ юм. Байгша ондо 2-хи, 4-дэхи классуудай бу- ряад хэлэнэй (правописаниин) учебнигүүдэй гар бэшэгүүд зүбшэн хэлсэгдэхэ, 1965 он- до — 7-хи, 8-хи классуудай бу- ряад хэлэнэй грамматикын (синтаксис) ба ород хэлэнэй үзэглэлэй, 1966 ондо — буряад хэлэнэй гар бэшэг жюриин үзэмжэдэ табигдахаар хүлеэг- дэнэ.

Бүхы багшанар, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, методист- нууд ба эрдэмтэдые энэ кон- курсдо эдэбхитэйгээр хабаа- дыт гэжэ республиканска жю- ри уряалжа байна.

Ц. Жамцарано,
жюриин гэшүүн.

ШЭНЭ НЭРЭНҮҮД

Бэлигтэй үшөө нэгэ нүхэртэй танилсагты

«Эстафетэ» гэжэ үгэ һайн үгэ болоно гээшэ ааб даа.

Энэ үгын удхые манайхин һайн мэдэдэг.

Уран зохёолшодойшье дундахи байдал абаад хаража үзэхэ болоо һаа, тэдэнэй наһан соо үргэлжэлһэн «эстафетэ» байдаг ха юм. Нэгэ зохёолшонь наһан соогоо зохёогоод үбгэрхэдөө, залуухан зохёолшодо хандажа: «Бишни хэхэ юумэеэ хээб даа. Минии хэрэг ажалые саашань шн дамжуулхал болоош» гэнэ ха юм.

Зохёолшын зохёолшодоо найдажа барюулха «эстафетынь» һүлдэ тэмдэг, вымпелынь булад гууряан болоно гээшэ ааб даа.

Александр Пушкинай арба нэгэтэйхэн, Петербургын Царскосельскэ Лицейдэ һурадагхан байхадань, олондо мэдээжэ ородой пиит Гавриил Романович Державин анхардаг үбгэн байгаа. Үтэлһэн багшадаа жаахан Пушкин зохёолоо уншаад, үбгэн Державиниие уяртар баясуулһан юм. Шүлэгөө уншажа дүүргэһээр Пушкин гүйжэ гараад тэрьелшоо. Державин «тэрэниие асарагты, таалахамни» гэһэн байгаа. Теэд хэды бэдэрбэшье, ербэдэн арилшаһан, холо хоргодошоһон Пушкиниие оложо ядаһан бэлэй.

Манай буряадайшье литературада мүн баһал тиимэ уг залгамжалха ёһо заншал бии.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Манай зохёолшодой (гансахан зохёолшодой бэшэ, али бүхы мэргэжэлтэдэй) нигэжэ бэе бэедээ мэргэжэл үүргэеэ дамжуулдаг «эстафетые» «арадтаа магтаалта алтан гэнжэ» гэжэ нэрлэжэшье боломоор гэжэ һанаһаб.

Хэрбээ «алтан гэнжэ» гэһэн һанал болохотой зүйтэй юм һаа, үзүүрээ мухардаад, үлхээгээ таһархагүй гэнжэ гээшэ ха юм даа.

Мүнөө үдэрэй энэ хуудаһанда залуу уран шүлэгшэ Цэдэн Цырендоржиевай хэдэн шүлэгүүдтэй танилсаябди гэжэ хүндэтэ уншагшадта ханданаб.

Шэнэ зохёолшодо «үгэ үгэһэн» аха заха, зохёолшонь, тэрэ залуу зохёолшынгоо шүлэг таһа дүүрэжэ байжа магтадаг, һайхашаадаг, энэ ехэл һайн гээшэ гэжэ байжа уншагшадые найдуулдаг, идхадаг заншалтай.

Би тиимэ заншал бү дагаһуу. Залуу нүхэрэй ямар шүлэгтэйе уншагшад өөһэдөө һонирхон уншажа, харана, өөһэд өөһэдынгөө сэгнэлтэ үгэнэ бэзэ.

ЧИМИТ ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

* * *

Цэдэн ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

Үе сагай
үйлэ түүхын хуудаһан дээр,
Мүнөөдэрэй
мүнгэн үүрэй туяа дор.
Мүнөө үеын дүлэтэ хүгжэм
зураглаад,
Мүнхэ дуугаар
ерэхэ үдэрые угтаһайб!

Одо мүшэд

Сэлмэг намдуу нажар сагай үдэшэлэн
Сэнхир дайда, арюун агаар дуулимхан.
Одо мүшэд аглаг талым энхэрэн,
Орой дээрэм аляа нюдөөр эмнинэт.
Одо мүшэд дээдэ замбиин дангинар,
Одоо таанараа Эхэ газарһаа дууланаб.
Үүрэй Солбон, шэжэр мүнгэн шарайшни
Үетэнэй, минин эльгэ зүрхые хүлгүүлнэл.
Хүлэгэй хурдаар зэбын эршээр хиисэжэ,
Хүбүүд, басагаднай баатар зоригоор дабшанал.
Хүжэ нангин Алтан Гадаһан сэргэндээ
Хазаартынь тоггоон, жолоодон абахаа мэдэгты.
Одо мүшэд дээдэ замбиин дангинар,
Одоо таанараа Эхэ газарһаа дууланам.
Хүндэтэ айлшан — Газарай хүбүүн гэгдэһээр
Хиидэн ошохоёо хурдан хүлэгөө түхеэрнэм.

* * *

Мүшэтэ замбуулин
хуудам хурмастын уудамда
Одохон, одохон —
оюун сагайм гэрэлхэн,
Сэдьхэл заяандам
аянгын гүйдэл харбаһан
Дуунайм утаһан,
дуранайм нангин һүлдэхэнш.

Дарһан

Һайхан сэдьхэлтэ эмгэн эхын хүхэндэл,
Дарһан хада дандаа аалихан дууранал,
Халуун шуһандаа, арюун бэедээ хүшөөһэн
Эмтэ умдан — мүнхын дуһал үршөөнэл.
Юртэмсэ дэлхэйн зүрхэнэй сохилоондо эбэлһэн
Юсэн Тугай* Дарһанай амиды дуһалнууд,
Эмгэн дэлхэйн энгэрээ сэлижэ заяаһан
Эхын ураг—мүнхын дуһал энэл даа!

* * *

Аабагар зөөлэхэн саһаханууд
Аалихан агаарта тунахадажа,
Аглаг талын хүгжэмэй
Аянгата утаһа дайрахадана.
Мүнхэ хуудам байгаалида
Мүнгэн саһахан бургана,
Аажам дэлхэйн аминда
Альган дээрэм шэргэнэ.
Үе сагай үүдэндэ
Уянга дуунай угалза—
Уран бодолой мүрнүүды
Урамдан, дуудан бэдэрнэм.

*** Юсэн Туг — Ессентуки**

...градта Исааковска талмай дээрэхи урданай гэр соо Хү- ...микробиологиин бүхэ союзна научно-шэнжэлэлгын инс- ...юм. Зураг дээрэ: институдай научна хүдэлмэрилэгшэ ...газарай хүрьһые агрохимическэ талаар шэнжэлжэ
ТАСС-ай фотохронико.

Холын гүүртэһээ репортаж

„РАКЕТЭДЭ“ ҺУУҺАН ЦЫРМАА

ҮДЭШЭЛЭН — эхүүн үнэр гутаһан, сэн бүн болошоһон бишыхан сонхонуудтай, үргэн уужам—газааһаань харахада ёһотойл ордон гэмээр—үхэрэй шулуун байра соо һаалишадай һаа һэшэ гэлдээнэй, һүеэ татаһан үнеэдэй бүдэхир, сухалтай мөөрөөнэй, хүнэгэй барюулай ханхинаанай замхаһан хойно— тоо бүридхэгшэ Бадматанай шэб шэнэхэн гэрэй нэгэ таһалга соо фермынхид бүлтэ сугларшанхай байдаг зантай юм. Бадмын саарһа дансануудаа дэлгээд, һү һаалиин дүнгые гаргажа, уралаа хүдэлгэн тоолохо, химическэ карандашаа амандаа хээд норгохо үедэнь, һаалишад тоо бүридхэгшөө харашоот, абяагүй һуудаг. Һүүлдэнь Бадма бодожо, яаралгүйхэнөөр алхалһаар, ханада үлгөөтэй байһан тон һонин янзын дүнгүүдые харуулдаг плакат—диаграмма дээрэ хубилалтануудые хэжэ эхилдэг. Тиихэдэнь лэ:

— Харыт Цырмаамнай баһал «ракетэдээ» һуушабал.

— Зина «ТУ-да» аһаба.

— Ээ даа үнеөхил Любамнай мэлхэй дээрээ шагтагалдаһан зандаа,—гэһэн ехэл шуналтай үгэ хөөрөөн дэлгэрдэг. Ушар юуб гэхэдэ, аяар холын шэлдэг уужам, сэлгеэ Яруунын талада оршодог Ис...нгын совхозой 1-дэхи отделениин Алтанай гүүртын һаалишадай ажалай үдэр бүриинь дүнгүүдые тиимэ ухамай һонин аргаар харуулдаг байшоо бшуу. Эгээл һайн үрэ дүн туйлаашынь нэрэ «ракетэдэ», эгээл муугайхинь мэлхэй дээрэ табигдадаг. Энэ гүүртэдэ хамта арбан гурбан һаалишад ажалладаг юм, тиимэһээ тэрэ плакат-диаграмма дээрэнь хойно хойноһоо һубарюулагдаһан баһал тэды шэнээн ашаа тээгшэд зураатай —«ТУ-104» самолёт хүнгэн ашаанай машинашье, мори тэргэшье, ябаган хүншье эндэ бии...

ТЭРЭ ҮДЭР, маанадай «Алтанай» фермэ хүрэжэ ерэхэдэ, Лубсанова Цырмаа ракетэдэ, Морохонова Зина гэжэ залуу доярка ТУ-да һууһан байгаа. Тиихэдэ Кубрикова Любовь гэжэ сагаахан урихан шарайтай, хараханууд нюдэтэй, даруу харасатай комсомолка һаалишан мэлхэй дээрэ үлэшэһэн байгаа бшуу.

Лубсанова Цырмааһаа ходо «ракетэ» дээрэ һуудаг, түргэн ябадалда дуратай хүн гүт гэжэ хүхюугээр һурахадамнай:

— Хари ямар юм... Үнеэдни һүтэй түрөөд лэ һаали гэмгүй бэшэ аал даа. Харин ходо түрүү ябадаг хүмнай эгээл мүнөө мүнөө үнэхөөрөөшье ракетэдэ, ТУ-да һуугаад ябана ёһотой даа,—гэбэ.

Би түрүүн ойлгобогүйб. Тиихэдэм Цырмаа фермынгээ түрүү һаалишан коммунистка Цыремжит Дугаровагай тухай хөөрэшэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай эрхим һайн ажалайнгаа түлөө Москва Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ эльгээгдэһэн, эгээл мүнөө үень тэндэ байгаа ха юм.

Мэлхэй эмээллэгшэ Люба басагантай хөөрэлдэхэдэмнай, шарайнь хобхоржо, улайд улайд гэбэ. Тиигээд:

— Ходош тэрээгээр ябахагүйб... Үнеэдни түрөөдхиг даа,— гэжэ мэдүүлбэ...

ҮНЭХӨӨРӨӨШЬЕ энэ фермын үхэр малнууд нэгэ жэгдэ болзор соо түрэдэггүй, зариманиинь һубайршана. Тиимэһээл зарим ушарта һаалишадай ажалай дүнгүүдые бодотоор сасуулжа үзэхэ арга олдоногүй бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлэй декабрь һара соо 41 үнеэд түрөө һаа, январь соо 60 шахуу түрөө. Тиигээд бусадайнь хэзээ түрэхэ болзорынь тодорхойлхын аргагүй. Энэ юун дээрэһээ дулдыдааб тэхэдэ, үхэр малнуудаа искусственнаар үрэжүүлдэг мүнөө болотор болоодүй ха юм. Үхэр малнуудай һубайралгые үсөөрүүлхэ тон шухала хэрэгэй энэ совхоздо тоогдодоггүй байһаниинь мүн лэ Алтанай гүүртын жэшээ дээрэһээ харагдана бшуу.

Совхозой главна зоотехник Д. Цырендоржиевһаа энээн тухай асуухада:

— Тиимэншье тиимэ байгаал даа... Би эндэ һая хүдэлжэ байнхайб, жэлшье болоодүйб. Мүнөө эндэмнай тусхай племстанци байгуулагдаа, хэрэгнай заһарна аабза,—гэжэ һанаа амар харюусана. Алтанай гүүртэдэ байхадамнай тэрэ хэлэгдэгшэ бии болоһо байгаа племстанциин директор Н. Чимитдоржиев хүрэжэ ерээд:

— Алтанай гүүртэдэ үрэжүүлгын пункт заагүй эмхидхэхэбди,—гэжэ найдуулаа.

Теэд эбэртэ бодо малаа үрэжүүлхэ сагынь үнгэржэл байна ха юм. Энээн тухай Алтанай гүүртын һаалишад ехэл һанаагаа зобонгёор мэдүүлнэ. Теэд хүтэлбэрилэгшэдэйнь һанаагаа зободоггүй харамтай.

АЖАЛАЙНЬ үрэ дүн харанабди... Үнеэн бүриһөө үдэртөө 7, 8, 9, 10 литрһээ дээшэ һү һааһан һаалишадынь тон лэ үсөөхэн байна даа. Кабанскын һаалишадай уряалые халуунаар дэмжэһэн коммунис ажалай энэ гүүртэдэ иимэ үрэ дүнгэй туйлагдажа байһанай шалтагаан ушар байдалынь хараад байхада гансата эли болоно.

Малайнь байра соо ороходоо, сэхынь хэлэхэдэ, залд гэбэбди, юуб гэхэдэ, үбдэгсөө шахуу уһан халбайн харагдажа байтаа бшуу.

— Газааһаань харахада нээрээшье ордон байшан аад, досоонь ороходо иимэл даа. Хэды дахин зоотехник, мүн бэшэшье түшаалтадтаа хэлээ гээшэбибди, теэд тоншье үгэһөө сааша юушье хээгүй зандаа. Энээнһээ боложо үнеэднай хожорно, —гэжэ һаалишад гомдолоо мэдүүлнэ.—Тугалайшье байра муу, тиимэһээнь нарай тугалнуудаа гэртээ байлгаха ушартай болонобди.

Эндэхи һаалишадаар хөөрэлдөөд, ажал хэрэгтэйнь тодорхойгоор танилсаад байхадаа, ниитын хэрэгэй түлөө тэдэнэй хамсы шамажа орохо байһанда, коммунис гүүртынгөө нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябаха эрмэлзэлдэ этигэхээр. Иимэ зон хүсэ шадалаа, сэдьхэлээ гамнахагүйл.

— Оролдохол гээшэбди,— гэжэ Дулмажаб Дармаева хэлэнэ.—Коммунис ажалай бригадынгаа нэрэдэ хүрэхыл эрмэлзэхэбди.

— Тиигэнгүй яахабибди. Үнеэн бүриһөө 2700 литр һү һаахабди гэжэ уялга дэмы абаагүй ха юмбибди,—гэжэ комсомолка Зина Морохонова хани басагаяа дэмжэнэ.

ҺАЯ ГАРААД, нойтоор ууралтажа байһан тугалнуудые хаража байтарнай:

— Автолавка ерээ, автолавка ерээ!—гэһэн мэдээн дуулдажа, тэдэ басагадни бушуухан тиишээ гүйлдэшэбэ. Хэдэхэн минута үнгэрөөд байхада, автолавкын хажууда нилээд ута ээлжээн тоггошонхой, гарнууд һарбагашалдана.

— Энэ автолавкатнай үсөөл ерэдэг хаш,— гэжэ таамаглахадам:

— Тиимэ-э, тиимэ,—гэһэн эбтэй абяанууд соностоно. Шэнэхэн костюм худалдажа абаад, тэрэнээ эрьюулэн, урбуулан хаража байһан үхэршэн Чимитдоржо Дашидондоковой хажууда зариман дүтэлжэ:

— Чимитдоржо ахай, угааел,— гэлдэнэ.

— Сааш, таанад лэ, залуушуул угааха, угааха гэлсэхэт,— гэжэ һөөргэдэнэ. — Ажалша хүн хубсаһаяа түрүүн хара хүлһөөрөө угаадаг юм.

Тээ нэгэ хэды болоһон хойно: «Үнеэднай һубарибал, Зина шиниихи хаш, Дулмажаб яарыш!»— гэлдэһэн оог дуулдажа, хүнэгүүдэй барюулай абяан, «һаа-һэшэ» гэлдээн дахин оршон тойрондо соностоно. Үдэшын һаамай дүүрэмсээр, һаалишад барандаа үнеөхил гэр соогоо сугларанхай, Бадмын гарай хүдэлэсые адаглан зогсобод. Иигэжэ ажалай нэгэ үдэр дүүрэбэ.

АЛТАНАЙ гүүртэһээ ябахадамнай, һүни байба. Фермын, зохидхоноор һубариһан һаалишадай байдаг шэб шэнэ гэрнүүдэй сонх... нууд гэрэлтэн, хэдэн арбаад модон соо нэмжыһэн сэлгеэ энэ Яруунын талын дунда ажалша зоной габьяагай гэршэ болон яларна. Алтан... Юунда иимэ нэрэ гүүртэдэ олгогдоо хаб гэжэ һанажархихадаа, энээн тухай тэндэхи зонһоо асуугаагүй хахасаһандаа халагалбаб. Магадгүй алтан гартай хүнүүдэй эндэ ажалладаг хада тиигэжэ нэрлэжэ болоо ха гү... Үгышье һаа, тэдэнэй һаадаг сагаан алтан гэжэ нэрлэхээ хүсөөшье аалам. Алинииньшье байжа магадгүй, яахадааб гэхэдэ, «ракетэдэ» һууһан Цырмаа Лубсанова, Москва ниидэһэн Цыремжит Дугарова, мэлхэйһээ заагүй бууржа, «ракетэ» дээрэ һуухаяа эрмэлзэдэг Любовь Кубрикова мэтэ манай совет хүнүүд, коммунис ажалай ударнигууд Алтанай гүүртэдэ ажаһууна, ажаллана ха юм.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
манай тусхай корр.
Хориин аймаг, И...ингын совхоз.

...рий БЕМБИНОВ
...ай АССР-эй Министр- ... Соведэй түрүүлэгшэ, ... Верховно Соведэй ...

Хальмаг нютаг тарягаар баян

... нютаг тала га- ...публика гэжэ дэмы нэр- ...бэшэ. Волго Дон хоёр мү- ...хоорондо хэдэн зуун ...газарта нэмжыһэн энэ ...хэтэ үгһаа хойшо мал- ...дадаг хизаар ха юм.

... саг хүрэтэр хонишон- ... эндэ гол түлэб һуу- ...Тала дайда руу тэдэнэр ...аар гарадаг байгаа. ...баншээридэл тэдэнэр ...болэй.

...н хүйтэн үбэлэй боло- ...али зунайшье сагта ха- ...хинай үлеэхэдэ, талын ...шаралжа, хонишоной та- ...саг болодог һэн. Тал- ... тухай тэдэнэр мэдэ- ... байгаа. Хэзээ заяан- ... ондоо тээһээ асараг- ...нисэ хэрэглэхэ баа- ... һэн. Жэл үнгэрхэ ...Хальмагай республика ... хүгжөө. Һүүлшын ...эй турша соо ехэ ам- ...лагдаа. Энээниие та- ...ай жэшээ дээрэһээ ха- ...хэдэ, тон эли юм. 1953 ... 260 мянган гектар ... газартай байһан, тэн- ... һайнтай жэлдэ 5 ... пүүд хүрэтэр ороохо ...абадаг байгаа.

...онһоо эхилжэ республи- ... хүдөө ажахыда эрид ху- ... болоо. Хальмагай тарияшад шэнэ газарые эдлэжэ, тарян ажахыгаа хүгжөөжэ эхилһэн юм. Мүнөө суута хонишодтой адли механизаторнууд ехэ хүндэтэй болонхой. Хүдөө ажахымнай ехээр оньһожоруулагдаа. Хүдөө нютагуудта машина, техникэ олоноор хэрэглэдэг болоо. Жэшээнь, 1962 ондо Хальмагай колхоз, совхозууд 1000 трактор, 500 автомашина, 980 комбайн, бусадшье машинануудые абаһан юм. Иигэжэ богонихон болзор соо хахад миллион гектар шэнэ газар ашаглагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Механизатор, полеводуудые олоноор бэлдэнэбди. Мүн селекционер—эрдэмтэд шэниисын, кукурузын һайн үрэһэнүүдые шэлэн олоо, эдэ нютагуудта ашаг ехэтэйгээр газар тарялан эрхилхэ гурим зохёогоо.

1963 ондо ороной бусад районуудайхида оробол Хальмагта сагай уларил таарамжатай һайн байгаа. Республикамнай 28 миллион пүүд ороохо таряа хуряажа, 18,5 миллион пүүд ороохо гүрэндөө тушаагаа. Энэнь түсэбһөө 3,5 дахин ехэ юм. Совет селекционернүүдэй бии болгоһон ороохото ургамалнуудай шэнэ сортнуудые тарижа, иимэ амжалта туйлагдаба. Һүүлэй жэлнүүдтэ намарай тарянай га бүриһөө 15 центнер хүрэтэр ургаса хуряажа абадаг болообди. Дээгүүршье дүнгүүд бии. Городовиковско колхоз, совхозуудай управлениин Санджи Бамбушевай хүтэлбэрилдэг «Южный» совхоздо 15 мянган гектар газарһаа дунда зэргээр га бүриин 24,3 центнер ороохон хурягдаа. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Максим Жмырко) гектарай 27 центнер хүрэтэр ургаса абтана. Энэ ажахын нэгэ бригадада 300 гектар газарһаа га бүхэнэй 40 центнер ороохо хуряажа абаа юм.

Агротехникын онол аргые шудалжа, газарые эзэн ёһоор лэ эдлэжэ шадаһан ажахынуудта иимэ амжалта туйлагдана гэжэ энэмнай харуулна гээшэ ааб даа. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ түрүү дүй дүршэл бүхы ажахынуудта дэлгэрүүлхэ, гээгдэнги ажахынууд байхагүй ёһотой. Амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо гээшэ мүн лэ ехэ удха шанартай. Харюусалгата түшаалнуудта залуушуулые зоримгойгоор дэбжүүлһэн, эгээн лэ дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэдые эмхи зургаануудһаа үйлэдбэридэ эльгээһэн байнабди.

Тарияшадай амжалтанууд мал ажал хүгжөөхэдэ ехэ нүлөө үзүүлээ. 129 мянган гектар газарта кукуруза тарижа, адуу малаа тэжээлээр хүсэд хангаһан, ниитын мал һүрэгые нилээд олон болгоһон байнабди. Республика дотор гансахан лэ 1962—63 онуудта эбэртэ бодо малай тоо 47,6 мянган толгойгоор, хонинод — 241 мянган толгойгоор олон болоо.

Хямда сэнтэй тэжээл бэлэдхэһэнэй, ферм... дээрэхи хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулһанай ашаар СССР соогоо эгээн хямда сэнгэй ноохо, хониной, үхэрэй мяха абанабди. 1962 ондо Хальмагта нэгэ центнер ноохоной өөрынь үнэ 147 түхэриг 60 мүнгэтэ, тиихэдэ Ставрополиин хизаарта — 205 түхэриг 80 мүнгэтэ болоо һэн. Эбэртэ бодо малай шэгнүүрэй нэмэлтын нэгэ центнерэй өөрынь үнэ манайда 50 түхэриг 50 мүнгэтэ, Ставропольдо — 74 түхэригтэ болоо.

Манай саашанхи түсэбүүд ямар бэ?

Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо 52 миллион пүүд ороохо гүрэндөө тушаагаабди, харин долоон жэлэй бүхы үе соо 26 миллион пүүд тушаахаар хараалагдаһан байгаа. Энэ яһала һайн дүн болоно. Гэбэшье, манай арга боломжо бүри ехэл. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохотоёо хамта тарилгынгаа талмай үргэдхэхэбди. Үшөө 200 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилжэ эхиләнхэйбди. Ехэ зөөри гаргашалангүй, хоёр жэлэй турша соо 18 миллион пүүд (300 мянган тонно) ороохо нэмэжэ абахабди.

Сарпинска набтар газарые, «Хара газарнууд» гэжэ нэрлэгдэдэг райониие уһалалга республикадамнай ехэ хараа зам нээжэ үгэнэ. Имагтал эндэ 800 мянган гектар газар элдүүрилжэ, рис, саахарай свёкло, кукуруза болон бусад ургамалнуудые тарижа боломоор гэжэ тухайлагдана. Мүнөө үедэ республика доторнай 390 сөөрэм бии, 100 километр газарта һубаг ханаабууд малтагданхай, 5 мянга гаран гектар газар уһалагдадаг. Энэмнай үшөөл бага байна.

Мүнөө республика доторнай газар уһалуулха болон минеральна үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Хальмаг оромнай уһалагдадаггүй, мүн уһалагдадаг газар дээрэһээ удахагүй 108 миллион пүүд хүрэтэр ороохо таряа жэл бүри хуряажа абадаг болохо. Энэ хадаа манай жэл соо дүүргэхэ программа болоно.

Газараа уһажуулаад, уһалдаг болоходомнай республикын хүдөө ажахын гол һалбари болгошо — мал ажал түргэнөөр хүгжэхэ. Эдлүүриин газарай 100 гектарта абажа тоолобол, 1968 он хүрэтэр малайнгаа тоо хоёр дахин олон болгожо шадахабди.

Манай түсэбүүд заатагүй бэелүүлэгдэхэ: намарайнмай ургамалнуудай гараса нилээд һайн, арад зомнай урматай. Эдэнэр үнгэрһэн жэлдэ һайнаар ажаллаа, шэнэ жэлдэ баян ургаса хуряажа абахын түлөө мүнөө бүхы шадалаараа оролдожо байна.

(АПН).

Онһон хошоо үгэнүүд

Эритэ баатарай ган жадаар
Диилээгүй юумые
Эрдэмтэ мэргэн хулһан
Биирээр диилэхэ..

Юумэндэ ушар бии,
Добуунда хужар бии.

Саһатай уулын
Сагаан арсалан
Сагайнгаа ерэхэдэ
Шоргоолзондо барюулжа үхэбэ.
Эрэ хүн
Долоо доротожо,
Найма дэгдэжэ ябадаг.

Үндэгөө хамгаалһан шубуун
Шонын нюдэ һохорложо
диилэбэ.

Лодойдамбын «Тунгалаг Тамир» гэжэ романһаа Ш. Нимбуев түүжэ бэшэбэ.

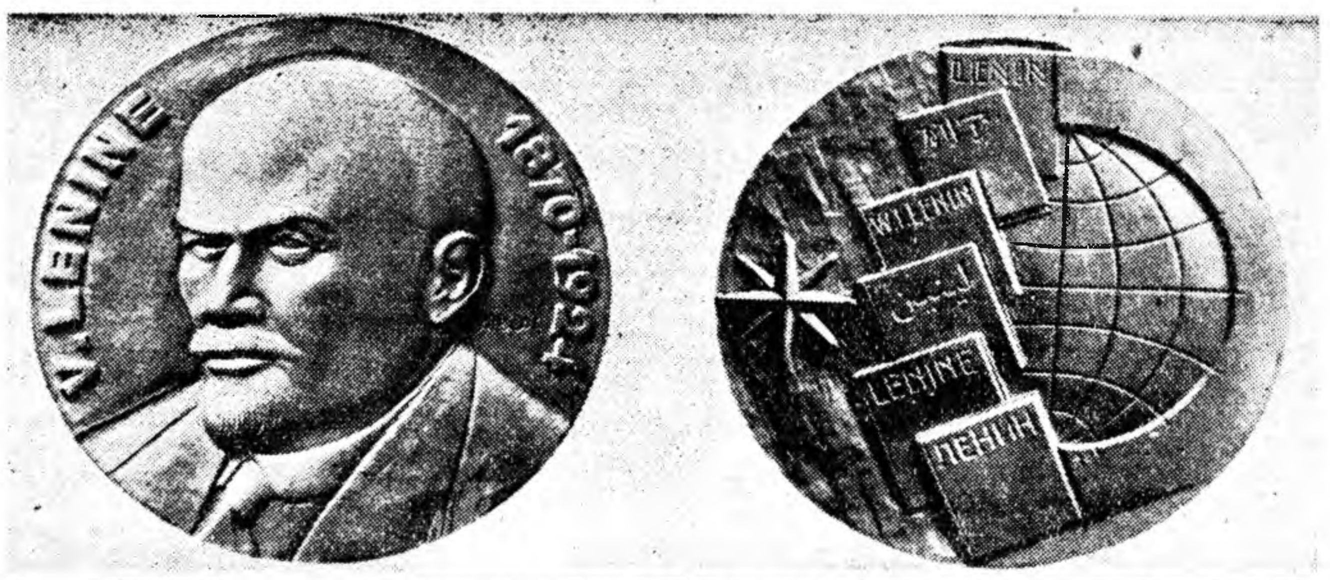
БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной февралиин 2.

★

Совет гүрэнние байгуулагша В. И. Ленинэдэ зорюулагдаһан медаль. Энэниие Парижай монетнэ двор hаяхан гаргаа. Медалиин нюур талада В. И. Ленинэй портрет, нүгөө таладань агуухэ оюун бодолтын зохёоһон номуудаар бүрхэгдэһэн бүмбэрсэг дэлхэйн хахад хуби харуулагданхай. Энэ зураг Ленинскэ hургаалай бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэржэ байһанай hүлдэ тэмдэг болоно.

Кейстоной—ТАСС-ай фото.

★ ★

hайн hайхан сэдьхэлтэн

Үдэшэлэн нэгэ айлай гэртэ

— Байза, үхибүүд, үхибүүд! Журамгүй болоо, багшанарай үгэ дууланагүй... Хүмүүжүүлгэ хэрэгтэй. Гэртээ... Теэд гэрни жаахан...—гэһэн олон табан асуудал hаншагаа сайһан эхэнэрэй hанаа hүүлэй үедэ зобоодог болоһон юм. Ушар ёһынь хэлэхэдэ, hургуулиин зарим hурагшад сүлөөтэй сагаа зүбөөр, hайнаар хэрэглэжэ шадангүй, газаагуур миин гүйжэ, харайжа, дэмы үнгэргэдэг, жаахан үхибүүдые гасаалха, сохихошье ябадал гарадаг байгаа. Эхэ, эсэгынгээ ажалдаа байхадань номоо үзэхэгүй, магазин, үйлсэ, талмайнуудаар hүни орой болотор зайжа, тэнэжэ ябадаг хүбүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха үүсхэл мүнөө пенсидэ гараһан эхэнэр Н. И. Наделяева хэдэн жэлэй саада тээ гаргаһан байгаа. Тиигэжэ өөрынгөө жаахан гэртэ үхибүүдые суглуулжа, хөөрэлдөө эмхидхэдэг, телевизорээр кино харуулдаг болоһон домогтой.

— Нина Ивановнагай гэртэ үдэшэ бүри багашуул сугларанхай, уншаһан номойнгоо гү, али хараһан киногойнгоо геройнуудые зүбшэн хэлсэжэ, хөөрэлдэжэ hуухыень харахада баясамаар байдаг. Манай совет ороной ажалшад коммунизмын үедэ ажаhууха багашуулаа мүнөөнһөө ажал хэжэ hургаха, бүхы юумые мэдэжэ абахынь тула ехэхэн оролдолго үүсхэл гаргадаг, гэр гэртээ hонирхолтой наада зугаа эмхидхэдэг гээшэбди. Зүгөөр олон үхибүүдые иигэжэ гэртээ суглуулаад, эдэнэрэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа байха гээшэ тиимэшье бэлэн ажал бэшэ ааб даа. Манай заводой бүхы хүдэлмэришэд нүхэр Наделяевагай эмхидхэһэн ажалые үндэрөөр сэгнэдэг, хүндэлдэг байнабди,— гэжэ Ленинэй орденто ЛВРЗ-тэй завкомой гэшүүн Л. С. Беседина омогорхоно.

Железнодорожно районсэдкомой милициин таһагтахи хүүгэдэй комнатын дэргэдэ ниитын совеэдэй эмхидхэгдэхэдэ, Нина Ивановна тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эдиршүүлэй дунда хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри тэдэ ябуулһан, эмхидхэһэн байна. Жэшээнь, 1958 онһоо хойшо Комсомольско үйлсын 21, 23-дахи гэрнүүдэй үхибүүдэй дунда волейбол, баскетбол, футбол, столой теннис наадагшадай команда эмхидхэһэн байгаа. Удаа тээнь дурсагдагша үйлсын хүбүүд Забольнична, Мухинай, Театральна үйлсын, «Зорька», хоёрдохи лагериин хүбүүдтэй хирэ хирэ болоод мүрысөө үнгэргэдэг болоһон юм. Энээнһээ гадна, соггой хүхюун аяма халуун зунай үедэ «Альбатрос» трамвайда hуужа, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр тамардаг, сэнгэдэг, кино театрнуудта ошодог, телецентр болон бусад соёл сурталай газарнуудта экскурсаар ябажа танилсадаг юм. Сүлөөтэй сагаа аятай зохидхоноор үнгэргэжэ hураһан үхибүүд тимуровецуудай команда эмхидхэе гэжэ хэлсээд, нүхэр Наделяевагай байрада штабтай болоһон байгаа. Тиигэжэ эдэнэр олон номуудые суглуулжа, өөрын библиотекэтэй болоод, hонирхолтой номуудые уншадаг, хоорондоо зүбшэн хэлсэдэг болоо hэн. Эдэ бүгэдын ашаар hурагшад ном hуралсалда hайнаар хандадаг, дэмы газаагаар зайха зурахаяа болиһон байха юм.

Нина Ивановна үхибүүдэй дунда ганса хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, эмхидхэхэһээ гадна, hургуулинуудаар, мүн хүүгэдэй саад, яслинуудаар ябажа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шалгадаг болонхой. Нүхэр Наделяевагай hургуулинуудта ошоходонь тэндэхи багшанар номдоо муугаар hурадаг, журамгүй hурагшад тухай хөөрэжэ, дуулгажа байдаг болоһон юм. Нина Ивановна тиимэ үхибүүдэй гэртэнь ошожо, эхэ эсэгэнэртэйнь хөөрэлдэжэ, зүбшэл заабари үгэжэ ябадаг, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй hайхан сэдьхэлтэй хүмүүжүүлэгшэ гэжэ Железнодорожно районой ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Мүнөө Нина Ивановнагай гэртэ ороо hаатнай, тэндэ эхэ эсэгэнэрынь гү, али залуу айлайхид сугларанхай, уласхоорондын, медицинскэ, гэр бүлын асуудалаар хөөрэлдөө, лекци шагнажа hууха. Иимэ хэмжээ ябуулга тус гэртэ эмхидхэгдэһээр гурбан жэлһээ үнгэржэ ябана.

Ленинэй орденто локомотиввагон заһабарилгын заводой эхэнэр-эдэбхитэд долоон хоногой хоёрдохи үдэрынь нүхэр Наделяевагай байрадань сугларжа, ээлжээтэ асуудалаа зүбшэн хэлсэдэг, хөөрэлдөө, лекциингээ темэ олодог байна. hаяхан Нина Ивановнагай гэртэ ирагуу гоё хүгжэмэй абяан холо ойгуур зэдэлжэ, эндэ сугларагшадые баясуулһан, сэнгүүлһэн байна. Ушарынь хэлэхэдэ, нүхэр Наделяева зол жаргалта жаран наһанайнгаа ойе энэ үдэшэлэн тэмдэглэһэн байха юм.

Коммунизмын үедэ ажаллаха, ажаhууха залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа эхилһэн Нина Ивановнагай ажалдань hайн hайханиие юрөөгөөд, олоной дунда алдаршажа, ута наhа наhалхыень хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Б. Цыремпилов.

ОЛИМПИАДЫН ГАЛ УЛААБХИЛЬ...

ЛИДИЯ СКОБЛИКОВА ХОЁР АЛТАН МЕДАЛЬДА ХҮРТЭБЭ

ИНСБРУК, январиин 31. (ТАСС-ай тусхай корр.). «Үбэлэй олимпиада» гэжэ үгэнүүдые хэлэхэдэ хүнэй hанаанда саһан гэжэ үгэ ороо ёһотой даа. Теэд үсэгэлдэр хүрэтэр олимпиадын городой гудамжанууд хара тооһоор хушагданхай байгаа. Санашадай мүрысэжэ байһан Зеефельддэ аяар холоһоо саһа зөөжэ асардаг байгаа. Январиин 30-най үдэшэ Инсбрук городто саһан одоол ехээр орожо, зарим газарта тэрэниие хаман сэбэрлэхэ хэрэг гараба.

Манай басагадай амжалта бултанда мэдээжэ ха юм. Трибуна дээрэ hуурила эзэлхэдэмнай Австриин нэгэ журналист манда дүтэлжэ ерээд, иигэжэ хэлэбэ: «Таанар жаргалтай зонуудта даа. Мүрысөөнэй үшөө эхилээдүйдэ, басагадайнгаа илалта тухай дамжуулхадатнай болохо. Булта медальнуудые суглуулжа абахын лэ тула басагадтнай иишэ ерээ ха гэжэ hанамаар».

1.500 метр зайда конькигаар hолжорхо эхэнэрнүүдэй мүрысөөн эхилбэ.

Москвагай 26 наһатай студент басаган Б. Колокольцева ехэл сэдьхэлээ хүдэлгэн байна. Тиигэншьегүй яахаб. Олимпиадада түрүүшынхеэ хабаадалсажа байна ха юм. Хоёрдохи ээлжээндэ гүйжэ, 2 мин. 27,1 сек. саг харуулаа. Энэнь медальда хүртэмөөр лэ hайн саг гээшэ.

Мүрысэгшэд хойно хойноһоон урилдаба, теэд Колокольцевагай сагые нэгэнииньшье эрхимлээгүй.

Долоодохи ээлжээндэ гүйһэн Хельсинки городой 22 наһатай машинистка басаган Кайя Мустонен Колокольцеваһаа яһала түргэнөөр гүйжэ, 2 мин. 25,5 сек. саг харуулаа.

Тиибэшье, Үсэгэлдэрэй мүрысөөндэ алтан медальда хүртэһэн Лидия Скобликова үнишье болонгүй Финляндиин спортсменкын сагые эрхимлээ. 1500 метр зайе 2. мин. 22,6 секунда соо гаталжа, Скво-Вэллидэ харуулһан өөрынгөө олимпиин рекордһоо 2,6 секундаар hайн саг харуулаа.

В. Стенинагай ээлжээн ерэбэ.

—Шамайе илаха гү? Зүрхэншни хүдэлнэ ёһотой даа,—гэжэ манай хоккеист Б. Майоров Скобликоваһаа hурана.

— Шүүжэшье болохо даа, Боря,—гэжэ Скобликова харюусана.

Теэд Стенина мүнөөдэр бираагүй, бүхы хүсэ шадалаа хүсэд харуулаагүй. Тэрэ 2 мин. 29,9 сек. саг харуулжа, оройдоол долоодохи hуурида хүртэбэ.

Мүрысөөнэй дүн гаргагдаа. Манай басагад алтан ба бронзо медаль гэртээ асархань, харин мүнгэн медаль Хельсинки город ошохо болобо.

ХОККЕИСТНҮҮДЭЙ МҮРЫСӨӨН

Хоккейгээр олимпиин наадaнай эгээн шухала шанартай уулзалгануудай нэгэн үсэгэлдэр үдэшэ болоо. Канадын болон Швециин командanууд уулзажа, хатуу шанга тулалдаанай эсэстэ Канадын хоккеистнүүд 3:1 (1:0, 1:1; 1:0) тоотойгоор шүүгээ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОМАНДА ТҮРҮҮЛЖЭ ЯБАНА

Олимпиадын гурбадахи үдэрэй мүрысөөнэй шангууд барюулагдаа. Гурбан үдэрэй эсэстэ манай спортсменүүд 40 очкотой боложо, хойноо ябаһан Финляндиин командаһаа холо түр... на.

Барюулагдаһан 18 ... гэн болон бронзо мед... медальда советскэ ол... хүртэбэ. Тэрэнэй гурб... тан, хоёрынь мүнгэн ... ниинь бронзо медаль...

СОВЕТ ХОККЕИСТ... ШУХАЛА ИЛАЛТА ...

Совет хоккеистнүүд ... 1:3, 2:2) тоотойгоор ... киин командые илажа, ... шье hаа тон шухала ил... лаба. Энэнь олимпи... шанда хүртэхэдэ үшөө ... хам болоно.

Наадaнай зургаадаһи ... да Александров тоо ... хи, 11-дэхи минутан... метов Фирсов хоёр ... шайба бэлэглээ. Чех... тренерэй эрид хэмжээ ... Локтев 4-дэхи шайба ... оруулба.

Забһарлалгын hүүлд... вакиин хоккеистнүүд ... наададаг байһанаа ... Петуховой нэгэ шайба... баар харюусаа. Наада... дахи, hүүлшын шата... —2 (СССР), Голонка (ЧССР) 1-1 шайбанууд... жо оруулаа.

ЭМНЭГШЫН ЗҮБШЭЛ

Айл бухэндэ— апте...

Айл бүхэн багаханшье аптечкэтэй байха ёһотой. Тэрээн соонь халуун хүйтэнэй хэмнүүр — термометр, халуун жэн (грелкэ), клизмэ байхаһаа гадна, шархатаа hаа гү, али халашоо hаа, түрүүшын туһаламжа үзүүлхэ арюудхагдаһан — стерильнэ, задалагдаагүй бинт, юрын бинт, шэл бүмбэ соо хүбэн хадагалаатай байха ушартай юм. Баһа горчичник, йод, марганцовко, нашатырна спирт, ууха содо, валерианова эм, толгойн үбшэнэй, хүйтэ абаа hаа ууха эмүүд (сульфодимезин, аспирин гэхэ мэтэ) аптечкэ бүхэндэ оролсоно.

Хэрбээ али нэгэн хүнэй хододоо үбдэдэг hаань, тэрээндэ эмнэгшын зүбшэлөөр эмүүд хододоо бэлэн, ба... байха ушартай.

Зарим эмүүдые, ... уһан эмүүдые, үни ... дагалжа болохогүй ... тухай амбулаториин ... аптекын хүдэлмэри... асуужа мэдэхэ шух...

Тиигээд эмүүдээ ... тор бэеын гэхэ мэтэ... түрэлөөрнь илгажа, ... хайрсаг гү, али ... шкаф соохоно, ба... хүрэхэгүй газарта ха... байха хэрэгтэй.

Зүгөөр хүсэ, хор... бодосуудые гэртээ ... болохогүй.

Ц. Цы...
Чисаанын аптекые д... пр...

Советскэ наука, техникын шэнэ амжалта

ХИЛЫН СААНАҺАА

Занзибар нэгэ партиин ударидалгатай гүрэн болохо

ЛОНДОН, январиин 31. (ТАСС). Занзибарай болон Пембын Арадай Республикын президент Абейд Каруме радиогоор үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ. Занзибар «Афро-Ширази» гэжэ нэгэ партиин ударидадаг гүрэн болохо юм. «Афро-Ширази» болон «Умма» партинуудта нэгэдэһэн патриотическа хүсэнүүд Занзибарта январиин 12-то засагаа гартаа абаһан байна. Эдэ партинуудые ороной олонхи хүн зон дэмжэдэг юм. Рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор Занзибарай гадаадын хэрэгүүдэй болон обороныи министр, «Умма» партиие толгойлогшо Абдуррахман Мохаммед мүн лэ энэ радио дамжуулгын үедэ иигэжэ мэдүүлээ. Би «Афро-Ширази» партида орооб. Өөрынгөө тала баригшадые «Афро-Ширази» партида орохые уряалнаб.

ГДР

БЕРЛИН, январиин 31. (ТАСС). Хоёр научна станциһаа бүридэһэн замбуулинай оньһото түхеэрэлгын Советскэ Союзда амжалтатайгаар табигдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые ГДР-эй хэблэл түрүүшынгээ хуудаһануудта томо гаршагуудтайгаар толилоо.

Советскэ хүсэн түгэс ракетэ замбуулинай хоёр онгосые газарые тойрон дабшаха ондо ондоо замуудта гаргаба. «Электрон-1», «Электрон-2» гэжэ научна станцинуудай бүхы оньһо түхеэрэлгэнүүд hайнаар хүдэлнэ гээд «Нейес Дейчланд» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хоёр научна станцитай хүсэн түгэлдэр залан ябуулагша-ракетые табиһан ушар советскэ замбуулинай техникын шэнэ сэдьхэл хүдэлгэмэ туршалга болоно. Энэ туршалга научна үнэтэ мэдээнүүдые абаха арга олгохо байна гээд «Юнге вельт» гэжэ газетэ бэшэнэ.

ПОЛЬШО

ВАРШАВА, январиин 31. (ТАСС). Хоёр хэмэл одые—научна станцинуудые нэгэ хүсэтэ ракетээр Советскэ Союзда табигдажа ондо ондоо замда гаргагдаһан ушарые замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар СССР-эй шэнэ ехэ амжалта болоно гэжэ Польшын олониитэ тоолоно.

Замбуулинай хоёр научна станциин Советскэ Союзда табигдаһан тухай гадаадын хэблэл иигэжэ бэшэнэ

Энэ ушар тухай мэдээсэлые «Нэгэ ракетэ—хоёр хэмэл одон», «СССР-эй замбуулинай ансамбль», «Электрон-1» болон «Электрон-2», «Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар Советскэ Союзай шэнэ амжалта», «Угаа шухала hонин» гэһэн томо гаршагуудтайгаар газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилһон байна.

БОЛГАРИ

СОФИ, январиин 31. (ТАСС). Нэгэ хүсэн түгэс залан ябуулагша ракетэтэй «Электрон-1», «Электрон-2» гэжэ замбуулинай научна станцинуудай Советскэ Союзда табигдаһан тухай мэдээсэлые «Советскэ Союзда научно-техническэ ухаан бодолой хүгжэлтын ехэ амжалта», «Шухаг туршалга» гэһэн гаршагуудтайгаар Болгариин мүнөөдэрэй бүхы газетэнүүд толилоо.

Энэ мэдээсэл Болгариин олониитые угаа ехээр hонирхуулаа.

АНГЛИ

ЛОНДОН, январиин 31. (ТАСС). Замбуулинай хоёр научна станциин Советскэ Союзда табигдаһанда Англиин хэблэл анхаралаа хандуулна. Замбуулинай оньһото түхеэрэлгын Советскэ Союзда табигдаһан тухай мэдээсэлнүүдые мүнөөдэрэй олонхи газетэнүүд эли газарта толилоо.

Замбуулинай оньһото түхеэрэлгын Советскэ Союзда табигдаһан тухай мэдээсэлые «Ородууд замбуулинай хоёр станци табиба» гэһэн томо гаршагтайгаар «Дейли телеграф» толилоо.

ЯПОН

ТОКИО, январиин 31. (ТАСС). Советскэ наукын шэнэ гайхамшагта амжалта тухай мэдээсэл орой болоһон хойно ябтаһан дээрэһээ үглөөнэй газетэнүүдтэ гаража шадаагүй. Зүгөөр энээн тухай олон хүнүүд мэдэһэн байна. Юуб гэхэдэ, тус hониниие Японой радио үглөөгүүр эртэ дамжуулһан байгаа бшуу. «Советскэ Союз нэгэ ракетээр хоёр хэмэл одые ондо ондоо замда гаргаа» гээд диктор мэдээсээ. «Полет-1» гэжэ замаар хубилган ниидэдэг замбуулинай онгосые Советскэ Союз үнгэрэгшэ жэлэй ноябрьда табяа hэн гэжэ шагнагшадта hануулха зуураа, советскэ шэнэ туршалгын угаа ехэ удха шанартай байһые тэрэ онсолон тэмдэглээ.

ФРАНЦИ

ПАРИЖ, январиин 31. (ТАСС). Замбуулинай хоёр станциин Советскэ Союзда табигдаһан тухай түрүүшынгээ мэдээсэлнүүд соо Франс Пресс агентство иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Эдэ станцинууд хүсэн түгэс нэгэ залан ябуулагша ракетээр таһ ондоо замуудта гаргагдаа.

Замбуулинай оньһото түхеэрэлгын Советскэ Союзда табигдаһан тухай мэдээсэлые Франс Пресс агентство хүсэдөөр дамжуулһан байна.

„Рейнджер—6“ ниидэһээр

НЬЮ-ЙОРК, январиин 31. (ТАСС). Үсэгэлдэр Кеннедиин нэрэмжэтэ хушуун дээрэһээ Америкын «Рейнджер-6» гэжэ замбуулинай онгосо «замаа хубилгаһанайнгаа hүүлээр воскресенидэ үглөөгүүр эртэ hарада хүрэжэ шадахаар» яһала зүб замда гараа гээд мэдээсэгдэнэ.

Онгосын hара дээрэ унахын урда тээ hарын нюруугай хэдэн мянган фото-буулгабаринуудые газарта дамжуулжа шадахаар зургаан телевизионно камера «Рейнджер-6» онгосо дээрэ тодхогдонхой. Тооложо үзэһэнэй ёһоор «Рейнджер-6» hараһаа 600 миль холуур гараха юм. Тиимэһээ замбуулинай онгосо дээрэхи залан шэглүүлдэг ракетые хэрэглэн, тэрэниие hара дээрэ унагааха гэжэ hанаашалагдана.

Айһанһаа—ада шүдхэ...

(Агада болоһон үнэн ушарһаа)

Үнишье болобо... Үгытэй, дунда шадалтанай малаа хараад, мангираа татаад, үмсөөрөө hуудаг үе саг hэн.

Буряад зон таряа талха таридаггүй дээрэһээ үбэлэй үүсэ зоосоёо хэһэн хойноо, аарсандаа hамарха талха, шүлэндөө бусалгаха ороохо дүтэ холын ород hууринуудаар ошожо, арһа шүрбэһөөр, өөхэ тоһоор андалдан абадаг байгаа.

Эгээл тиигэжэ Хангилай үбэрэй хоёр үбгэд—Будаалай, Шообхон гэдэгүүд өөхэ тоһо, үхэрэй тагалсаг мэтые эдихэһээ үлүү гаргажа, гарайнгаа холотор элдэһэн hур, мушхамалаа суглуулаад, аарсанай талха, шүлэнэй ороохо бэдэрэн, Онониие өөдэ ород тосхонууд тээшэ зорижо, хоёр тэмээн шаргаар, атан тэмээнэй алхаса мэдүүлэн, аянда мордоһон гэхэ. Тэдэ Улаашa, Тахяаша мэтын hууринуудаар хэдэн хоногто зайжа, шарга дүүрэн талха таряатай бусабад ха.

Бусалгандаа оройтоод Хужартайда, хээрэ хонохо баатай болоод hэн. Хоёр үбгэд харгыда дүтэшэг байһан хооһон зуһалангай гэр тээшэ тэмээнүүдээ залан, тэндэ ошожо, унаагаа татабад. Хоюулан тэмээдээ мулталаад, натаржа байһан шүргын үбэртэ саһыень этэржэ, үбһэ үгөөд, хонолгодоо бэлдэбэд.

Будаалайнь гал түлихэ түлишэ бэдэрбэ. Талаан болоходоо гэрэйнь газаа хахархай үйһэн торхо байжа, тэрээнһээ хухалан абаад, гэр тээшэ ошобо. Шообхониинь хүлигэеэ тайлажа, эдихэ хоол, аянайнгаа амһарта бэлдэнэ. Шүргын үбэртэ саһа этэжэ хоёр тэмээгээ уяад, үбһэ үгэбэ.

Будаалай хүшэмэлэй хухархайда үйһэ хадхажа, тэрээндээ гал носоогоод, зуһалангай гэртэ орожо ябатараа: «Абарыт, арьяа баала-а, гэртэ юумэн байнал. Үхэдэлынь гээшэ гү, али шүдхэрынь гү? Бү ороё, эндэһээ түргэн холодоё!»—гээд, шаргынгаа тэндэ байһан нүхэрэйнгөө хажууда гүйжэ ошоод, hалганан байба. Шообхониинь үлэ түбһэн юумэнһээ hүү hай гэжэ ябажа гүйдэггүй, доро зүрхэтэйшэг хүн тула, юу хараһыень нүхэрһөө лаблан асууба ха.

Нүхэрынь: «Үйһэ гэрдээд орон гэһээм, гэрэй хоймор углууда хоёр гараа арбайлгаһан, барбагар ута hахалтай, нюдэтэйшье шэнги, шэхэтэйшье шэнги юумэн байбал. Үнэншөөгүй hаа ошоод харыш, хэлэнэл бэшэ гүб, эндэһээ түргэн холодоё, үхэдэл шүдхэртэй гэр байба гээшэл. Хээрын хооһон зуһаланда хоное гэхэдэшни, ухаан... ябаа hэм»,—гэбэ.

Шообхон: «Энэмни на... гээ хараа үзөө юм, хооһон... дэл, шүдхэрнүүд үйрэлд... ролдодог юм гээд юугээ ... лэгшэ hэм», — гэжэ ... үйһэндэ гал носоон, ү... доторхиие гэрэлтүүлбэ. ... гэһээнь, нээрээшье, хой... дань бара барбагар үһ... багар юумэн нюдэндэнь ... Энэмни нээрээшье юу... байгаа гээшэб, би баһа ... мыень хараба гээшэ гүб ... лаблахаяа үүдээр тон... харахадань, урдань гэрэй ... шүүлээтэй адууһанай хя... байба. Урда хоёр год... шэнги арбайлдаад хата... hэниинь доошоо hахал ... жаһан, хоёр нюдэнэй h... дэд шэнги хонхойлдожо ...

«Эндэшни ямаршье ... хэр үгы. Энэшни адууһан... арһан бэшэ гү, «hэжэгһээ... хэр, hүзэгһөө—бурхан ... гэдэг оньһон үгэ зүб лэ ... — гээд хажуудань ошо... гэтэр газарта абаад ...

Нүхэрынь энэһэндээ, ... гархаяа болишоһон, hа... байгаа hэн. Тиин хоюу... боложо, галбуун ехэ гал ... лаасаад, тэрэ арһаяа до... hуужа эдеэ шанажа эд... хоноо hэн ха.

Б. Н...

Капиталис дэлхэйн элдэб ушаралнууд

Техасай зангаар...

Техаста үдэр бүри буугай hүрэжэ байхые хэншье гайхахаяа болинхой. Бельгиин газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, 1962 ондо Техаста 800 тухай алалсаан болоһон аад, тэрэнэй түлөө гэмтэнэй 10 процентһээ дээшэ бэшыень полици мүрдэжэ олоһон байха юм.

Теэд, энэнь гайхалтай бэшэ ха юм. Юундэб гэхэдэ Техаста бараг hайн ташуур буу юрын гутал худалдажа абахаһаа үнэгүй болодог. Тиигээд ямаршье буу зээлеэр худалдан абаха арга бии.

Энээнэй дашарамда, «Дерньер» гэжэ бельгийскэ газетэдэ гараһан мэдээсэл hонирхомоор. Техаста hуудаг Генри Браун гэгшэ өөрыень буудаһан, 44 наһатай эхэнэр Миртль Росс гэгшые гэмнэхэ гэһэн хэрэгые огтолон орхихые гуйжа, тэндэхи округой генеральна прокурорто хандаба гэнэ.

Тиин, Браун ямар шалтагаач дээрэһээ тиигээб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ өөрөө Миртлиин эгэшые буудаһан байбашье hаань, хуулиин хэрэг болгон орхиһон юм ха. Тиимэһээ, би өөрөөшье тэрэнэй гэртэхиндэ мүн лэ тиимэ юумэ хэхэ хүсэлэнтэйб гэбэ.

Энэ асуудал тушаа прокуророй юуншье гэхэнь мүнөө дээрээ мэдэгдэнэгүй. Зүгөөр, тэрэ ушар юу харуулнаб гэхэдэ, Техаста ходо буудалсажа байхадаа заримдаа тудадаггүй юм ха. Тиихэлээрнь, тэрэниие хуули болгонгүй миин орхидог ушар хаа-яа үзэгдэнэ.

Анатолий ОГОРОДНИКОВ.
ТАСС-ай корреспондент.
Брюссель.

Шүүмжэлһэнэй түлөө хохидобо

Папа Римскиие муушалжа олоной дунда шүүмжэлэл хэһэнэйнгээ түлөө Римдэ hуудаг 39 наһатай Серджо Лига гэгшэ зоной эдеэлдэг газарһаа сэхэ түрмэдэ тушаагдаа.

Үгэ хэлэхэ эрхэтэй байһанаа урдаа барижа, мүн республикынгаа конституци дурдажа байжа тэрэнэй юуншье гэжэ хэлэхэдэ полициин агентнүүд дуулахашье дурагүй байба. Харин өөһэдынгөө даажа байһан газарта шажан мүргэл доромжолһон үгэ хүүр хэлэгдэхэһээнь айдаһаа хүрөөд лэ, тэрэ хүниие удаааншье болгонгүй «Тэнгэриин хатан» гэжэ түрмэдэ ябуулаа (Италиин ниислэл хотын түрмэ тиимэ нэрэтэй юм).

Анатолий Красиков,
ТАСС-ай корреспондент.

Халуун ороной үhээ бороон соогуур

Танганьикада жэлдээ хоёр дахин хура бороонoй ехээр орохо саг ерэдэг. Нэгэ гү, али хоёр hарын турша соо үе-үе болоод лэ, халуун ороной шанга аадар бороон хото хүдөөдэ адхаран орожо, заримдаа горитой ехэ hүйдхэл хэнэ.

Энэ жэлдэ илангаяа ехэ аадар бороон адхараа. Танганьикын ниислэл Дар-эс-Салам хотодо нэгэ үдэр соо 17 сантиметр шииг нойтон ороо. Хура бороогой ехээр ороһон дээрэһээ hандарал hүйдхэл болобо гэһэн мэдээсэлнүүд тус ороной олон ондоо газар нютагуудһаа абтаа. Харгы замууд бултадаа шахуу хурын уһанда угаагдажа, машинанууд олоороо шабарта hууһан, телефоной хэл хеэ холбоо таһарһан байха юм. Хүдөө нютагуудаар гэр байшангуудай хушалта сүмэрэн унаба, гэр соохи эдлэл газаагуур уһанда урдажа ябаа. Серенгетидэ ан арьяатадые үдхэдэг газарта үhээ ехэ бороогой ороһон дээрэһээ тэндэхи ан гүрөөһэн булта нэгэ газарта сугларха баатай болоо. Бухыдөө 45 дүрбэлжэн километр тухай тазарта 20 мянган газель-гүрөөһэн, 5 мянган зебр, 300 буйвол, 3 бегемот, 26 арсалан сугларанхай байба гэжэ самолёт дээрэһээ ажаглан харагшад мэдээсэбэ. Эдэ олон ан амитадай хойноһоо ажаглагшад хадаа бороогой hүүлээр шэнэ зүлгэ ногооной ургажа гараһан газар руу тэдэнэй hүрэглэн ошожо ябахыень хараһан байгаа.

Мүнөө үhээн бороогой орохо үе дүүрүүтэй байна. Тэрэнь хойто зүг шэглэн, мүн баруун хойшолоод, Кениин хилэ болон Виктори нуур тээшэ нүүжэ ошобо гэнэ.

Петр Дышлюк,
ТАСС-ай корреспондент.
Дар-эс-Салам.

Айхада—нюдэн бэлтыхэ

Бирмингемдэ (США-гай Алабэма штат) «коммунис үгтай» эд бараа наймаалхаяа hэнаа hаа, 5 мянган доллар түлэхэ болохот. Тиимэһээ хүнэй шуһа адхаруулһан энэ хотодо коммунис гүрэнһөө абтаһан эд товар наймаалха тухай Бирмингемын засагаархинһаа эшэ зүбшөөл абахын тулада, эгээл тэды шэнээн мүнгэ түлэхэ хэрэгтэй юм. Наймаа хэхэ зүбшөөл абаха тушаа тэндэхи засагаархинай гаргаһан тусгаар тогтоол соо иимэ эрилтэ табигдана. Мүн тэрэшэлэн Польшоһоо абаашаһан гахайн гадар өөхэ, Югославиин корзина гү, али Чехословакиин шүрэ hубаһа мэтын бараа наймаалдаг магазин бүхэн «эндэ коммунис эд бараа худалдана» гэһэн соносхол бэшээд үлгэхэ ёһотой гэнэ.

«Нью-Йорк Таймс» газетын корреспондент Антони Льюис гэгшын Вашингтонһоо эльгээһэн мэдээсэл соо энээн тухай хэлэгдэнэ. Мүн баһа, Бирмингемынхи шэнгеэр, нютат нютагай засагаархинай гаргаһан тиимэрхүү тогтоолнууд адагынь 15 тородто, ехэнхидээ урда талын—Флорида, Луизиана, Урда-Каролина мэтын хотодо бии юм гэжэ тэрэ хүн бэшэнэ.

Саша ЛУРИ,
ТАСС-ай корреспондент.

„Яблокын“ дайн боложо эхилээ

«Ниитын дэлгүүртэ» хабаададаг гүрэнүүдэй хоорондо шэнэ 1964 оной январиин 1-hээ хойшо «яблокын» дайн боложо захалаа. Тиигэжэ Европын баяшуулай дунда тулалдаан болоһон ушарынь иимэ юм: тэдэнэй баталһан хэлсээнэй ёһоор, Европын экономическа бүлгэмдэ оролсоһон оронуудай хоорондохи худалдаа-наймаанда гараһан зарим ногоон эдеэн болон жэмэстэ, жэшээнь яблокада, тохогдохо таможниин түлбэри энэ оной январиин 1-hээ хойшо болюулагдаа hэн.

Тиихэдэнь Италиин наймаашад сагаа дэмы баража байнгүйгөөр, шэнэ жэлэй гарамсаар, «ниитын дэлгүүртэ» хамаадаха гүрэнүүд худар мянга гаран тонно яблока эльгээбэ. Тиигээд байхадаа, тэндэхи гүрэнүүдэй дэлгүүр дээгүүр тон үнэгүй яблока абаашажа дүүргэбэ ха юм. Энээнһээ боложо, «ниитын дэлгүүртэ» хамаатай 5 гүрэнэй баяшуул өөһэдтөө оруулха олзоё алдаха ушартай болоно.

Тэрэ олзонь тиимэшье бага бэшэ юм ха гэжэ тухайлхаар. Юундэб гэхэдэ, энээн тухай асуудал Европын экономическа бүлгэмэй советэй заседани дээрэ хэлсэхэ тушаа гомодол тус бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэдтэ ороһон байха юм.

Тиигээд ерэхэлээрээ, энэ «ниитын дэлгүүр» дээрэ «яблокын» дайн боложо, шэнэ жэлэй үггалга хэбэ ха юм.

(ТАСС).

Сагаан улаар...

Улаан-Үдын гидроме... риин мэдээсэһэнэй ёһ... дэр республика дотор... зэргэ үүлэтэй байха, са... гүй. Зүүн зүгһөө hулхи... хилха. Республикын ха... Байгал шадарай газар ... 14—19, бусад аймагууд... Улаан-Үдэ городто үг... —33, үдэртөө 20—2... хүйтэн болохоор багсаа...

Февралиин 3—4-нэй ү... республика дотор үүлэт... ха, саһа шуурган бол... ниндөө хойто аймагууд... үдэртөө 20—25, бусад ... тагуудта hүниндөө 28—... төө 15—20 градус хүйт... хүлеэгдэнэ.

Редакторай түлөө
М. Н. НИМ...

Манай адрес, телефону...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам... гора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата ... отделов: сельскохозяйственного производства и ... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и ... ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеол... —24-74, советского строительства и быта —34-93, ра... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 ... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати пр... Министров Бурятской АССР

Н00028. Зак. № 5...